

حقوق پارلمانی در ایران

و اروپا

تألیف

محمد مصدق السلطنه دکتر در علم حقوق

طهران ۲۰ دلو ۱۳۰۲ شمسی

در مطبعهٔ «کلیمیان» بطبع رسید

تألیفات مؤلف

بفرانسه

(۱) درخصوص مسؤلیت دولت برای اعمال خلاف قانونی که از مستخدمین دولتی در موقع انجام وظایفشان صادر میشود و قاعدهٔ عدم تسلیم مقصرین سیاسی

(پاریس ۱۹۱۳ میلادی)

(۲) مدارک حقوق اسلامی و وصیت در مذهب شیعه (پاریس ۱۹۱۴ میلادی)

بفارسی

(۳) کاپی تولاسیون و ایران (طهران ذیحجه ۱۳۳۲ قمری هجری)

(۴) شرکت اسلامی در اروپا (طهران ۲۱ عقرب ۱۳۳۲ قمری هجری)

(۵) دستور در علم حقوق (طهران ۱۳۳۰ قمری)

مختصری از

حقوق پارلمانی در ایران و اروپا

برای

آقایان محترم نمایندگان دوره پنجم تقنینیه

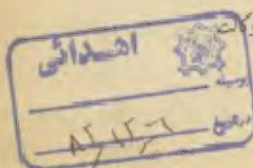
تألیف

محمد مصدق السلطنه دکتر در علم حقوق

صاحب تصدیقنامه از مدرسه سیاسی پاریس در علوم مالیه و از

محکمه عالیه نوشاتل (سوئیس) دروکات

طهران ۲۰ دلو ۱۳۰۲ شمسی

مجانی وحق طبع و ترجمه آزاد

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

درداخله هر مملکتی (۱) قواعد حقوقیه بدو قسم تقسیم

می شود :

حقوق عمومی و حقوق خصوصی :

۱ — حقوق عمومی

حقوق عمومی حقوق را گویند که حاکم وحافظ روابط بین

دولت و ساکنین یک مملکتی باشد و این حقوق بدوقسم عمده تقسیم

میشود که هر یک از این دو قسم نیز به تقسیماتی منقسم میباشد .

---

(۱) عبارت در داخلهٔ هرمملکتی برای اخراج حقوق بین‌الملل‌است

که حاکم بروابط دولت است با دول دیگر که آنرا حقوق

عمومی خارجی نیز گویند

حقوق عمومی
- قسمت اول حقوق سیاسی
  - (۱) حقوق اساسی
  - (۲) حقوق عمومی خاص
  - (۳) حقوق اداری
- قسمت ثانی حقوق جزائی
  - (۱) حقوق جزائی
  - (۲) اصول محاکمات جزائی

۲ — که برای توضیح این تقسیمات دو مثال ذکر مینمائیم تا مطلب روشن کردد :

مثال اول — قانون اساسی ایران در اصل نودو چهارم میگوید : « هیچ قسم مالیات بر قرار نمی شود مگر بحکم قانون » پس دولت نمی تواند هیچ قسم مالیاتی اخذ نماید مگر مجلس شورای ملی برای اخذ ان وضع قانون نموده باشد این قانون و انچه از این قبیل قوانین که وضع شود مجموعشان موضوع حقوق عمومی خاص را تشکیل میدهد .

پس از انکه بموجب قانون دولت توانست مالیاتی اخذ کند در چه موقع و بچه طریقه و کی میتواند انرا وصول کند مجموع این قواعد مربوط بحقوق اداری میباشد .

مثال دویم — اما در خصوص حقوق و اصول محاکمات جزائی در ممالك اروپا همچنانکه اصل دوازدهم قانون اساسی هم میگوید: «حکم و اجرای هیچ مجازاتی نمیشود مگر بموجب قانون»

باینطریق که هیچ کس را نمی توان تعقیب جزائی کرده مجازات رساند مادامیکه عمل او مخالف قانون نباشد مثلا شخصی در منزل خود بضرب سکه هاي قلب یا غیر قلب که از امتیازات دولت میباشد مشغول است و قانون جزائي هم فرض کنیم فعل او یا خلاف ندانسته و تعیین مجازات ننموده باشد درایصورت او را نمی توان تعقیب کرده سیاست نمود ولی چون قانون جزائي در این باب ساکت نیست البته کسی را که در منزل خود مرتکب ضرب پول قلب یا غیر قلب است مجازات میرسانند (۱) در اینصورت اصل سیزدهم قانون اساسي میگوید : «منزل و خانهٔ هر کس در حفظ و امان است در هیچ مسکني قهراً نمی توان داخل شد مگر بحکم و ترتیبی که قانون مقرر نموده» پس چگونه میتوان وارد خانه شده او را دستگیر نمود ؟ کی است که حکم توقیف یا حبس او را میدهد ؟ و بعد چگونه باید ثابت کرد که شخص متهم مرتکب عمل خلاف بوده تا مفاد قانون جزائي درباره اواجرا کرده تعیین این مطالب با اصول محاکمات جزائي است .

بطور خلاصه قانون جزائي اعمال ممنوعه و مجازات آن ها را تعیین میکند تا اگر کسی مرتکب خلاف قانون شد بطریقی که اصول محاکمات جزائي تعیین مي کند ثابت شده او را به مجازات رسانند .

---

(۱) قانون جزائي عرفي تا کنون در مملکت ما وضع نشده ومجازات برحسب قانون شرع مقدس میباشد

۲ ــ حقوق خصوصی

۳ ـــ حقوق خصوصی حاکم است بروابط مابین مردم یا بروابط مردم یا دولت وقتی که عمل دولت مثل سایر افراد ناس باشد مثلا اگر اختلافی بین دولت و مستأجر ملکی از املاك دولتی حاصل شد همان قواعد اجاره و استیجار که در بارهٔ سایر مردم اجراست بین دولت و مستأجر هم واجب الاجراء میباشد .

بر خلاف اگر کسی مخل امنیت و آسایش باشد حقوق خصوصی بین دولت و او در این مورد واجب الاجراء نیست بلکه حقوق عمومی وبخصوصه حقوق جزائی است چه دراینمورد دولت مثل یکی از افراد نیست بلکه نمایندهٔ هیئت جامعه میباشد و تقسیمات عمدهٔ حقوق خصوصی بقرار ذیل است .

حقوق خصوصی	(۱) حقوق مدنی (۲) حقوق تجارتی (۳) اصول محاکمات حقوقی

(الف) در حقوق مدنی داخل میشود قواعد راجعه بحقوق خانواده وارث و کلیه عقود از قبیل بیع و شری و حقوق عینیه و حکمیه ازمنقول و غیر منقول و غیرها .

(ب) حقوق تجارتی در بر دارد قوانین راجعه بشرکتها و بروات تجارتی و تعاقب و ورشکستی و غیرها را و اصول محاکمات که

راجع [illegible] که [illegible]
حق واجب الاجراء می باشد

٤ — حال باید دانست که حقوق [illegible]
یك از این تقسیمات حقوق است آیا جزو حقوق عمومی است یا
[illegible]
[illegible]
[illegible]
برای توجه ذهن بعضی از [illegible]
میکردیم :

بااینکه قانون اساسی قانونیست که خطوط [illegible]
ثلاثه مملکتی ، [illegible]
معذلك ملاحظه می‌کنیم [illegible]
[illegible] که مربوط باعمال پارلمانی
[illegible]

مثلا اصل هفتم قانون اساسی ما میگوید: « در موقع شروع
بمذاکرات باید اقلا دو ثلث از اعضاء مجلس حاضر باشند و همچنین
[illegible] حاضر بوده و اکثریت آراء وقتی
حاصل میشود که بیش از نصف حضار مجلس رأی بدهند » (۱)

---

(۱) [illegible]
۱۳۲۹ قمری تغییر نموده که در نمره ۱۶ ملاحظه می نمائیم

و نیز در [illegible] که [illegible] ، مجلس شورای ملی
[illegible]
[illegible] را از قبیل انتخاب رئیس و [illegible] و تشکیل [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] است

[illegible]
[illegible]
[illegible]
به پارلمان و حقوق پارلمانی باشد مثلاً ماده ۹۴ قانون [illegible]
[illegible]
[illegible] مجلس شورای ملی
[illegible]
مجرا است »

۵ — و باید دانست [illegible]
عمومی در اصول اعمال پارلمانی غالباً [illegible]
گذارده شود که اجراء آن در عهدهٔ مجلسین (مجلس شورای ملی
و مجلس سنا) چه که نظامنامه هر یک از مجلسین مخصوص
بخود آن مجلس و بنا بر این در یکی از آنها نمیتوان قواعدی
درج کرد که در امور مجلسین هر دو مؤثر باشد.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

این مطلب در ممالکی که مجلس از منحصر بفرد است
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
قوانین خارجه را ذکر می نمائیم :

[illegible]
[illegible]

۶ — [illegible]
[illegible]

۱ — مدارک موضوعه

الف) — قانون اساسی

(ب) — سایر قوانین که متکفل حقوق عمومی است

(ج) — نظامنامه مجلس

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

نموده و تدریجاً وضع شده در این نظامنامه داخل است و همیشه
واجب الاجراء است مگر اینکه بالصراحه قاعده از این قواعد
نسخ گردد .

۷ — [illegible] نظامنامه نیست که اجراء ان فقط مربوط بیك
دوره اجلاسیه می باشد Sessional orders و تمام نظامنامه ئی که
باین ترتیب تهیه می شود خیلی سهل است در عمل و صعب
است درموقعی که بخواهند از ان استفاده نمایند بواسطه اینکه یك
[illegible] تنظیم نشده تا در موقع احتیاج استفاده از آن
[illegible]

۸ — [illegible] ممالك عکس انگلستان است قواعدی که
[illegible] است قبلاً پیش بینی و تهیه شده و در تحت
[illegible] صورت منطقی تنظیم و چنانچه مقتضیات وقت تغییر ان قواعد
[illegible] ایجاب نماید تغییر داده شده و هر تغییر درمحل خود قید میگردد
در صورتیکه در انگلستان اینگونه تغییرات در محل خود قید نمیشود
[illegible]

۹ - [illegible]
[illegible]
باصلاح نظامنامه ملاحظات لازمه نموده نظریات خود
را پیشنهاد نماید و بعد از اینکه عده پیشنهادات زیاد
شد فوراً نظام نامه مجلس از صورت اصلی بصورت دیگر در میاید

[illegible] رویت میشود از یونان [illegible] در نظام نامه تجدید نظر [illegible] [illegible] [illegible] است انکار [illegible] [illegible] انداز ابقرار است

یونان در سال ۱۹۰۰ — ایطالی راجع بنظام نامه مجلس [illegible] سال ۱۹۱۱ — سوئیس ۱۹۰۳ — ممالک متحده دول امریکای شمالی ۱۹۰۳ — اطریش ۱۹۰۹

۲ — [illegible]

۹۰ — گفته شد که [illegible] است که بتفصیل ملاحظه [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

وضع نموده یك چنین قاعده جزء سایر قواعد داخل در نظامنامه
میگردد ولی اگر مطلب طوری مهم نباشد که محتاج بوضع قاعده
باشد از طرف دیگر هم وقایعی که رخ میدهد وراهی که برای
حل آنها بدست میآید نتوان ندیده گرفت این است که این قبیل
مطالب بدون اینکه موضوع رأی واقع شده باشد در اداره تفتیش
مجلس ثبت میگردد .

١١ — در انگلیس سوابق وعادات در روزنامههای پارلمان
درج میگردد (١) ودر موقع از آن استفاده می نمایند ودر هنگام
شك كه آیا موضوعی که وارد شده قبلاً نظایر داشته و سابقه
و عادتی برای حل آن در دست است بایست حل مطلب را از پارلمان
تقاضا می نمایند وخلاصه این روزنامه برای حوائج یومیه اعضاء
پارلمان در کتاب کوچکی منتشر واول کسی که نشر این کتاب نمود
کلرك Clerk در سال ١٨٠٤ در تحت نظریات رئیس پارلمان
آنرا منتشر کرد (٢)

و برای مجلس لردها هم همینطور معمول است (٣)

Votes and proceedings (1)

[illegible] (2)
[illegible]
Août [illegible]

[illegible] (3)
house of Lords on public bussines .

[illegible]

[illegible]

۱۳ – [illegible]
ضبط و منتشر نمود (۱)

ومجلس بواسطه یك مادهٔ قانون در [illegible]
مشکوك باشد آنرا واجب الاجرا میداند

[illegible]

(1) [illegible]
(traduction Pichon) Paris .
[illegible]

[illegible] electoral et parlementaire.

نظام نامه کنونی در سال ۱۳۲۸ قمری بتصویب مجلس رسیده است .

و اما در باب مدارک عادیه نظر باینکه عمر مجلس ما طویل نیست و پارلمانی است که تازه بعرصه وجود رسیده است عادات وسوابق زیادی مضبوط نیست خصوصاً اینکه ضبط سوابق و عادات در ادوار تقنینیه اول و دویم و سیم معمول نبوده فقط بعضی از سوابق جلیه که در اذهان بوده در موقع رعایت میشده ولی از دورهٔ چهارم تقنینیه در این راه قدمی برداشته اند که بطور خلاصه سوابق دورهٔ چهارم را برای توجه ذهن قارئین در اخر بطور ضمیمه درج می نمائیم

فصل اول

[illegible]

قسمت اول — در [illegible]

قسمت دوم — در [illegible]

قسمت سیم — در [illegible]

قسمت اول — در حد نصاب

۱۴ حدنصاب را بفرانسه کوارم گویند که فرانسه هم این اصطلاح را از حقوق پارلمانی انگلیس [illegible]

[illegible] حقوق [illegible] است که [illegible]
بیان می نمائیم .

اولاً ـــ در عدهٔ حد نصاب معمولاً حد نصاب بر دو قسم
است حد نصاب برای مذاکره و حد نصاب برای
رأی دادن .

[illegible] اکثر در تعیین
[illegible] مطرح میشود [illegible]
[illegible]
[illegible] چندان مهم نیست و البته مقصود
[illegible] است که بواسطه حضور در کمیسیونهای مجلس از مطلبی
که [illegible] است کاملا مستحضر و دیگر از حضور در
[illegible] چیزی مزید نگردد ولی نمایندگان دیگر تا
[illegible] موقع رأی چگونه میتواند
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

شود از قبیل تأسیس [illegible]

غایب ولی حد نصاب هم وسیله ثبت مثل سایر وسایلی که بواسطهٔ
آن نمایندگان خود را ناچار از حضور میدانند و تعیین حد نصاب
مفید تر میباشد زیرا اگر بواسطه عدم حضور عضوی از اعضا
جریمه تحمیل شد این جریمه جبران اوقات منیعه مجلس را
نمي نماید و هرگاه حد نصاب براي حضور اعضا در موقع رأي
تعیین نشود بسا ممکن است که در تصمیمات مجلس فقط عده
غیر معتنی بهي شرکت جویند والبته تصمیم یك عده غیر معتنا بهي
مهم و معتبر نیست از این مقدمه معلوم شدکه تعیین حد نصاب
اگر براي موقع مباحثه فوق العاده مفید نیست وعملاهم بان اهمیت
نمیدهند برای موقع اخذ رأی فایده آن غیر قابل انکار می باشد
ولي حد نصاب را از روی چه میزان باید معین کرد ؟ آیا
لازم است کهعده اعضائي که درموقع رأی حاضر میشوند زیاد
باشد یا کم ویا متوسط این است که قبلا بعضی از قواعدیکه در
ممالك خارجه در این باب معمول است از نظر قارئین گذرانیده
و بعداز قوانین داخل خود سخن میرانیم ،

١٥ — بعضی را عقیده آن است که باید عده را زیاد
تعیین نمود تا اینکه قدرت تصمیمات مجلس بیشتر باشد وبرخی
باین عقیده معترضند و می گویند عده زیاد سبب میشود که
غالباً عدد حاضرین بحد نصاب نمیرسد ودر اینصورت سبب تأخیر
در تصمیمات مجلس شده و [illegible]

[illegible] بزرك استفاده نموده و این
[illegible] Obstruction
[illegible] وكلاى جدى وظيفه شناس [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] سابر ممالك ساعى باشند
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
بعلاوه يك كليه نمايندكانرا لازم ميدانند و [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

مادهٔ اول قانون انتخابات مورخ ۲۹ میزان ۱۳۲۹ قمری
[illegible]
مملکت ایران ۱۳۶ نفر است ».

چنانچه بر حسب اصل هفتم قانون اساسی حساب کنیم باید
در موقع رأی لااقل ۱۰۲ نفر در مجلس حاضر باشند زیرا که
[illegible]
[illegible]
[illegible]
بیش از نصف حضار مجلس [illegible]

ملاحظه میشود که این اصل هم بین حد نصاب در موقع
مذاکره و حد نصاب در موقع رأی فرق گذاشته و هم ظاهراً
به بزرگترین حد نصاب قائل شده است زیرا ملاحظه شد که
[illegible] حد نصاب در ممالک خارجه دو ثلث از کلیه نمایندگان
[illegible] این اصل مقنن حضور سه ربع از اعضا مجلس را
[illegible] لازم میداند ولی نظر باینکه اجراء این اصل

می نماید ولی حدنصاب ۲۰ نفر در مجلس لردها حد نصاب رأی
و در ۱۵ مارس ۱۸۸۹ تعیین شده که تا قبل از این تاریخ حدنصاب رای
مذاکره معمول وشده هم سه نفر بود که چون
برای اخذ رأی حدنصابی نبود ممکن بود که باعده سه نفر
[illegible]

۱۷ — [illegible] میبینیم که در مادهٔ اول این تفسیر قانونگذار
[illegible]
[illegible] این حد نصاب را مادهٔ
۴۹ قانون انتخابات مورخ ۲۹ میزان ۱۳۲۹ قمری معین کرده
[illegible] : «همینکه نصف بعلاوه یک نفر از نمایندگان ملت
[illegible] شدند مجلس شورای ملی افتتاح می یابد و رأی
[illegible] اکثریت مناط اعتبار و مجری است».

۱۸ — بطور خلاصه مقنن معتقد بحد نصاب ثلاث
گردیده است:

حد نصاب افتتاح و حد نصاب مذاکره و حد نصاب رأی و
[illegible] حد نصاب مذاکره و حد نصاب رأی هر معتقد بحد نصاب
[illegible] نشده بلکه حد نصاب متوسط را معین نموده
[illegible] بموجب مادهٔ ۴۹ قانون انتخابات ۶۹ نفر از نمایندگان
[illegible] مفتوح می گردد و بموجب
[illegible] هفتم قانون اساسی در موقع مذاکره باید ۴۶ نفر و
[illegible] عده در مجلس حضور بهم رساند
[illegible] زیرا که معتقد شده بود می بایست
در موقع رأی حضور ۱۰۲ نفر که سه ربع ۱۳۶ نفر است
لازم بداند زیرا ملاحظه نمودیم که در ممالکی که بحد نصاب

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
واحد و مختلط [illegible]
[illegible]

۱۹ — حد نصاب واحد ـ در اینجا مقصود این است که
برای مذاکره حد نصابی [illegible] و ضرورت حد نصاب در موقع [illegible]
[illegible]
[illegible]

۲۰ — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

(۱) عده نمایندگان مجلس وکلای انگلیس را جریده ایران در [illegible]

ولی در بعضی از ممالک دیگر حدنصاب دوثلث یا ۱ + ½ را از مجموع اعضاء مجلس که قانون انتخابات معین می کند حساب می کنند بلکه از مجموع اعضائی که اعتبارنامه آنها گذشته وقسم یاد نموده اند بعبارة اخری از عده که قانون انتخابات معین می کند عده اعضائی که اعتبارنامه آنها نگذشته ویا قسم یاد نموده اند موضوع می نمایند و حدنصاب را از بقیه محسوب می دارند از قبیل امریکا که ماده دویم از قاعدهٔ سیم نظامنامه سنا می گوید :

« حد نصاب از اکثریت سناتورهائی که منظماً انتخاب شده و قسم یاد نموده اند تشکیل میگردد ».

در بعضی از ممالک هم که این مطلب تصریح ندارد در [illegible] محل اختلاف است مثلاً قسمت اخیر ماده ۳۸ قانون [illegible]

[illegible]

[illegible]

حساب شود و آنهائیکه بعد [illegible]

[illegible]

[illegible]

٢٣ - [illegible]

۲۴ — در حد نصاب ثابت و مختلف بعضی را عقیده آن است که حد نصاب ثابت بهتر از حد نصاب مختلف است مثلاً اگر قانونگذار یک عده معینی را که تا یکدرجه متناسب با مجموع نمایندگان مجلس است برای حد نصاب تعیین نمود هیچوقت اشکالی در تعیین حد نصاب نیست ولی البته لازم است که متناسب باشد نه اینکه مثل حد نصاب ثابت مجلس وکلای انگلیس که عدد ۴۰ نفر در مجلس وکلا متناسب با عدد ۶۰۸ مجموع اعضاء پارلمان نیست .

و برخی هم حد نصاب مختلف را بهتر میدانند مشروط بر اینکه مأخذ تعیین فقط مجموع اعضاء پارلمان باشد که قانون تعیین میکند چه که در بعضی از ممالک از مجموع اعضاء قانونی مجلس نمایندگان انتخاب نشده و یا اعتبارنامه تصویب نشده و غیره را باید همیشه در نظر داشته و کسر نمود و حد نصاب را نسبت به بقیه محسوب داشت و این گاهی تعیین حد نصاب را دچار اشکال می نماید

ثالثاً در تحقیق حد نصاب

۲۵ — در مجالسی که عده اعضاء زیاد نیست با اینکه حد نصاب ویژه معمول نیست مثلاً در انگلیس که حد نصاب ثابت معمول است و با حضور ۴۰ نفر میتوان بمذاکره شروع نمود تشخیص حد نصاب مشکل نیست ولی این تشخیص مشکل میشود در

[illegible]
تحقیق از طرف اعضا وتحقیق حل مطلب بواسطهٔ خود اعضا در
[illegible]

وجود حد نصاب مورد تردید و شك بشد قبل از اینکه از طرف فردی از افراد یا جمعی تقاضا شود رئیس یا هیئت رئیسه باید خودشان در صدد تحقیق بر آیند.

۲۶– در آلمان حد نصاب (که نصف بعلاوه یك مجموع اعضاء قانونی پارلمان است) « فرض وجود میشود مگر اینکه دلیل عدم وجود بواسطه شماره یا نامیدن اعضاء معلوم گردد » (۱) و تحقیق حد نصاب در سه مورد بعمل میآید :

(الف) چنانچه رئیس یکی از منشیان آن را لازم بداند

([illegible]

(ج) چنانچه پیشنهادی داده شود که در امر تأخیر شود ومقصود این باشد که حدنصاب نیست

در موقع تحقیق اول کلاه نمایندگان که در محل خود خارج از پارلمان است شماره میشود و بعد هم اگر لازم شد اعضاء را صدا می نمایند تاعده حضار معلوم گردد

در مورد دویم وسیم رئیس می تواند اعتنا نماید ودراینصورت اعضاء حق اعتراض ندارند ولواینکه از قرائن عدم وجودحدنصاب معلوم باشد واین سابقه که در آلمان معمول است مورد اعتراض حتی [illegible]

---

(۱) Laband Das - staatsrecht des deutschen Reiches 1901 Tome I page 328

(۲) Laband درهمین کتاب جلد اولصفحه ۳۲۳

[illegible]
نه فقط اعضا حق دارند که در این [illegible]
و اجرای آنرا بخواهند بلکه ملت [illegible]
در موقع عدم موافقت رییس در [illegible]
[illegible]

۲۷ - [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] رأی کتبی اخذ می نمایند (۱) ودر صورتیکه بعد از
اخذ رأی معلوم شد که حد نصاب نیست یعنی نصف بعلاوه یک
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

۲۸ - [illegible]
[illegible]
[illegible]

---

(۱) [illegible] ۱۹۸ راجع به رأی کتبی در محل [illegible]

عضوی از اعضا تحقیق حد نصاب را تقاضا نماید .

در این موقع رئیس مذاکره را توقیف و درصدد تحقیق حد نصاب [illegible]

[illegible]

[illegible]

هستند اخبار نمایند اگر بعد از این اخبار حد نصاب بتحقیق رسید مذاکرات شروع والاصول بجلسه بعد میگردد .

۲۹ — در اسپانی بر حسب ماده ۲۹۸ نظام نامه سنا « هر یك از اعضا مجلس سنا حق دارد در موقع رأی شماره اعضا را تقاضا نماید برای اینکه معلوم شود حد نصاب هست یا نیست » مفاد ماده ۱۸۰ نظام نامه کنکره (مجلس وکلا) هم همینطور میباشد

۳۰ — در تعیین حد نصاب دو عقیده مختلفه است عقیده اول این است که حد نصاب باید در موقع رأی باشد خواه اینکه [illegible]

[illegible]

[illegible]

قبل از اخذ رای حساب می نمایند

[illegible]

۲۷ — [illegible]

[illegible] Grey [illegible]

[illegible]
یعنی هر گاه هیئت رئیسه باتفاق تصدیق حد نصاب نمود اعتراض
[illegible]
[illegible]
در رای شرکت جویند بلکه باید در مجلس حضور بهم رسانند و با
اینکه تفسیر نظام نامه مجلس محتاج به رأی مجلس نیست بملاحظه
اهمیت مطالب رئیس چنین تقاضا نمود که در این باب مجلس
[illegible]
را محتاج به رأي نداشته و رائي که اخذ شده بود با اینکه عدد
رأي دهندگان کمتر از حد نصاب بود معتبر دانستند این سابقه در
جلسه ۱۲ دسامبر ۱۸۸٤ و ۸ ژوئیه ۱۸۸٦ و ۲۳ آوریل ۱۸۹٦ در
مجلس تأیید گردیده است .

در یونان — اصل ٦۰ قانون اساسي وماده ۱۰ نظامنامه مجلس
میگوید : « انعقاد مجلس و اخذ تصمیم باید با حضور لا اقل نصف
بعلاوه یك اعضاٌ باشد »

در ایطالی — ماده ۳۰ نظام نامه مجلس سنا فقره دویم از
ماده ٦۳ نظام نامه مجلس وکلا چنین گوید : « تمام اعضاٌ حاضره
حساب میشوند براي عدة که لازم است که تصمیمات مجلس با کثرت
مطلق راي دهندگان معتبر باشد » که مقصود این است عدة
حاضره قبل از راي مناط اعتبار است و تصمیم هم وقتي معتبر

است که اکثریت مطلقه رأی دهندگان موفق نشده به اکثریت
مطلقه عدهٔ حضار

در هر حال [illegible] حیثیت
انعقاد جلسه [illegible] بلکه اکثریت حضار
جمع شده [illegible] اصل فقط حضور اعضاء
نصف کرده و شرکت آنها را در رأی لازم دانسته است
از این قبیل است آلمان — دول متحدهٔ امریکای شمالی
(مجلس وکلا) نروژ — اطریش — وغیره وغیره .

(۲) ممالکی که حد نصاب را بعد از رأی می شمارند

۳۲ — در این ممالک قبل از شرکت [illegible] در رأی
غالباً در ممالکی معمول است که رأی را [illegible]
حاضرین [illegible] رأی [illegible] بلکه حد نصاب
[illegible] که اگر [illegible] اعضاء در رأی
شرکت نکنند واقعاً [illegible] آن تصمیم را از حیث [illegible]
از این قبیل است انگلیس که اگر در مجلس وکلا که
[illegible] نفر عضو دارد [illegible] ۱۰۰ نفر [illegible]
[illegible] است در رأی شرکت [illegible] آن تصمیم
را [illegible] همچنین است [illegible] که حد نصاب آن
۳۰ نفر می‌باشد (ملاحظه شود [illegible] در انگلیس)

در هولاند — ماده ۳۶ نظام نامه مجلس سنا میگوید : « رأی

[illegible]
اعضائی که در مجلس قبول شده اند تجاوز نماید » (۱)

ماده ۱۰٤ — نظام نامه مجلس وکلا چنین گوید: « رای کتبی معتبر نیست اگر عده اوراق که صحیحاً داده شده از ۵۱ نفر بیشتر نباشد »

در دانمارک ـ اصل ٦۱ قانون اساسی میگوید: هیچیك از مجلسین نمی تواند تصمیم اتخاذ نماید ، اگر نصف بعلاوه یك اعضایش حاضر نباشد و در رای هم شرکت ننماید ، ملاحظه میشود که این اصل بالصراحه شرکت اعضاء حاضره را لازم دانسته وعده ممتنعین از رای باید خارج از حد نصاب وعده رای دهندگان باید لااقل معادل حد نصاب باشد .

از این قبیل است دول متحده امریکای شمالی (مجلس سنا) که شرکت حد نصاب را در رای لازم می داند

۲۲ — در ایران ماده ۱۰۰ نظامنامه مجلس شورای ملی میگوید: « عده کافی برای مذاکرات وگرفتن رای موافق اصل [illegible] اساسی است تشخیص عده حضار [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

(۱) [illegible]
[illegible]

[illegible] بنابر این اصل لازم نیست که حد نصاب از [illegible]
[illegible] کرده اند محسوب شود بلکه حد نصاب از عده [illegible]
[illegible] حاضر هستند محسوب میشود [illegible]
[illegible] دارد که لااقل نصف بعلاوه یک از حضار [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

واسم راي دهنده هم در آن طبع شده باشد (مثلا کارت اسم) [illegible]

ولی در موقع رای بقیام و قعود شرکت حضار در راي [illegible]

قسمت دویم ـ در وکالت از رای

۲۴ ـ در قسمت اول ملاحظه شد که تعریف [illegible] این است

که حق [illegible] بوسایل [illegible] که بعضی [illegible] از آنها

[illegible] اگر در موقع [illegible] در موقع رأی

[illegible] و این وسایل [illegible] است [illegible] و

[illegible] ملاحظه [illegible] تعیین [illegible]

در موقع رأی [illegible] این صورت [illegible] محال است [illegible] داده شود

[illegible] که هر گاه خود [illegible] در جلسات

[illegible] حضور [illegible] شرکت [illegible] خود [illegible]

[illegible] اگر [illegible] که

[illegible] حضور [illegible] وکالت [illegible] مقصود

که [illegible] حضور در مجلس

[illegible] خود [illegible] رای خود را

بسایر همقطاران واگذار نماید

۲۵ ـ ممکن است که گفته شود یکی از منافع وکالت در

[illegible] این است که [illegible] که میخواهد رای [illegible] و [illegible]

[illegible] و جاهایی که [illegible] شود [illegible]

[illegible] و [illegible] در [illegible] که

[illegible] و [illegible] مهم نیست [illegible] در مجلس [illegible]

[illegible]
حضور بعضو دیگری وکالت دهد رای او تابع رأي دستهٔ پارلمانی
است که در آن عضو میباشد بعلاوه از محسنات حضور در مجلس
[illegible] که نماینده بتواند رای خود را اظهار کند [illegible]
[illegible] موقع مذاکرات حاضر شده از نتیجه
مذاکرات اتخاذ عقیده نماید چنانچه معلومات
[illegible]
[illegible]
کرده و بطور اختصار که رای باشد عقیدهٔ خودرا اظهار نماید
ولی اگر رای خود را بدیگری واگذار کرد عقیدهٔ مستقل
اظهار نکرده و در حقیقت استعفا از عقیدهٔ خود داده است

در تمام پارلمانها وکالت در رای مجاز نیست و بعضی از
ممالک بالصراحه انرا غدغن مینمایند

۳۶ — در اطریش مادهٔ ۱۷ قانون اساسی ۲۱ دسامبر ۱۸۶۷
می گوید : « نمایندگان باید رای خود را شخصاً بدهند »

۳۷ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
است چند ورقه دیگر هم از طرف نماینده گان دوست خود
که غایب هستند او کالت از طرف آنها در ظرف بگذارد
و باین طریق ممکن است برای یک نماینده غایب چند
نماینده حاضر بطور نفي و اثبات راى بدهند مثلا براى يكنفر
غايب پنج نفر حاضر راي بدهند كه سه نفر از آنها راي
[illegible]
رئیسه مجبور از اصلاح کردند .

۳۹ — [illegible]
این است که در مقابل اراء موافق اراء مخالف را میگذارند
هر گاه عده مخالف و موافق مساوي بود راي بالمره ساقط و
[illegible]
[illegible]
می نمایند .

و نظر باینکه اغلب از نماینده گان غایب از این وکالت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

خلاصه آنکه در فرانسه وکالت از راي معمول است و تا
[illegible]
اگر معمول هم باشد برای یك نماینده بیش از یکمرتبه رای
داده نشود (مثلا بوسیلهٔ گردانیدن ورقه آبی و ورقه سفید که
[illegible]
[illegible]
نماید و باین ترتیب اگر از طرف عضو غایب هم کسی [illegible]
نماید فقط یکمرتبه باشد لا غیر [illegible]
نگردیده است (۱) .

---

(۱) جریده تان در ۲۸ ژوئیه ۱۹۰۹ می نویسد : « کمیسیون
[illegible]
[illegible]
داراست و فقط در همان روز برای دادن راي معتبر است دریافت
می نماید »

فرضا که این پیشنهاد هم میگذشت باز از وکالت از [illegible]
نمیکرد زیرا گیرنده ورقه ممکن است که بعد از امضای دفتر
[illegible]
رای بیندازد .

قسمت سیم — در تهاتر و عضو علی البدل

اولا — در تهاتر (Pairing)

٤٠ . بطوریکه ملاحظه نمودیم تنها حکمت وکالت در
رای این بود که اگر نماینده نتواند حاضر شود بوسیله وکالت
دادن بغیر رای او را یکی از نمایندگان دیگر اظهار نماید و البته
غالبا اصرار نمایندگان غایب در وکالت دادن بهمقطار خود برای این
است که عقیدهٔ دستهٔ پارتی یا فرقه خود را غالب سازند حتی
اگر ممکن شود نه بکسی وکالت در رای داده نشود و این
نقطه نظر هم که مغلوب ساختن طرف مقابل است بعمل آید
[illegible] این طریق موازنه سیاسی محفوظ باشد؛ تردید
[illegible] از وکالت دادن بغیر ممکن است گاهی مقصود
[illegible] ی که وکالتا از طرف عضو دیگر رای میدهد
[illegible] او نباشد البته اکثر رای
داده شود و مقصود نماینده غایب هم انجام شود اولی است .

[illegible] این مقصود طریقه تهاتر را تبع نموده اند
[illegible] نماینده معذور سعی میکند که با نماینده از دسته
[illegible] معذور است قرار داد کند که هیچیک از
[illegible] نشود و باینطریق موازنه عقیده سیاسی
[illegible] نماینده غایب از دستجات مختلف حاصل میگردد .

در وکالت در رای اگر ممکن است که عقیدهٔ حضور با

عقیده غایب موافق نبودد و مقصود [illegible]

دادن رای دارد حاصل نگردد [illegible]

زیرا شخص معذور باشد [illegible]

مطلقا مخالف [illegible]

[illegible]

٤٦ — [illegible]

[illegible]

٤٧ — [illegible]

[illegible]
[illegible]

بنظر میاید که تجار در این مملکت برای تخفیف
دادن مشکلاتی است که حد نصاب بزرك ایجاد نموده است زیرا
[illegible]
[illegible]
البته بجا و متوقع است که اشخاص را که تجار نموده اند جزو
حد نصاب محسوب نمود زیرا یکی از فلسفه های حد نصاب این
[illegible]
[illegible]
آمد بایك اطلاعات کامل و عقیده روشن اظهار رای نمایند ولی
وقتی که دو نفر از دستجات مختلفه تجار نمایند و نظرنامه مجلس
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

ثانیا — در عضو علی البدل

[illegible]
[illegible]

در مذاکره شرکت جسته ورائی که مو [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] انتخابات معین میکند تعادل نموده و

[illegible] انتخابات معین می کنند

[illegible]

مجلس هرچه نزدیک تر بایین شده باشند بهتر می توانند از منافع

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] رخ دهد آن ها عده نمایندگان را [illegible]

نمایند بلی ؛

اما باید دانست که عده اعضاء [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

اصلی وفات نموده باشد .

در حقیقت این اعضا را می توان علی البدل دانست زیرا عضو [illegible]

[illegible]

۴۴ — در اروپا نظر باینکه جریان انتخابات بطوری [illegible]

[illegible] بعد از او معلوم باشد بنظر بدنمیآید و هرگاه در بروز تمام جهات مذکوره سبب وضع این قاعده نیست بعضی از آن علت میباشد .

فصل دویم

تقسیمات عمده این فصل از این قرار است :

قسمت [illegible]

قسمت دویم — در بیان حق تقدم

۴۵ — از انتخاب اعضا و افتتاح مجلس مقصود تحصیل [illegible]

[illegible]

موضوع مباحثه منحصر بفرد نبوده یك یا چند باشد که

[illegible]

قسمت دوم از حق تقدم صحبت می نمائیم .

[illegible]

٤٦ — [illegible]

[illegible]

تصدیق نماید ٥٧ نظام نامه

و این مطلب فقط بلوایح قانونی اختصاص ندارد بلکه

[illegible]

٥٧ نظامنامه قید نشده است تابع این قاعده می باشد

، طرح یا لایحه قانونی که فوریت آن [illegible]

فقط یك نوبت در بارهٔ آن شور میشود و در [illegible]

بارهٔ آن بطور کلی و دوبم رفته مباحثه میشود پس از آن [illegible]

ملاحیت مذاکره فرداً فرد مواد آن [illegible]

می نماید « ٧٧ نظام نامه .

نه این است که رئیس در [illegible] صلاحیت

[illegible]

غیر فوري هم باید درخصوص مذاکره در مواد مجلس رای ب[illegible]

و در این باب مادهٔ ۴۸ چنین گوید : « وقتی که مباحثات لا[illegible]

[illegible]

رئیس در این خصوص از مجلس رای میخواهد اگر در [illegible]

مباحثات ماده بماده راي داده نشد رئیس رد لایحه را اعلا[ن]

میکند (۱) و اگر مباحثات ماده به ماده قبول شد شروع [illegible]

مباحثات شده در باب هر یك از مواد و اصلاحات راجعه

مذاکرات بعمل میآید

---

(۱) در موقعی [illegible]

خارجه منعقد میشود بمجلس تقدیم نماید در اینصورت بموج[ب]

[illegible]

راي متن مجلس مستلزم رد عهد نامه و شاید رائی که باین سهول[ت]

مجلس بدهد اساساً مخالف باصلاح و صورتاً مخالف [illegible]

باشد این است که اگر در ضمن شور اول باشود دوم نماینده[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

در شور ثانوی در خصوص هر یك [illegible]
و اصلاحات راجعه رای گرفته میشود بعد از این [illegible]
رای قطعی در کلیه لایحه داده میشود ولی قبل از [illegible]
هر یك از نمایندگان حق دارد ملاحظاتی که بطور [illegible]
یا قبول لایحه دارد اظهار نماید .

٤٧ — و باید دانست که این رای قطعی در
[illegible]
[illegible]
[illegible]

بعد از ذکر مقدمه ذیلا بیان می نمائیم .
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
و [illegible] شود .

خواسته شود باید آن ماده یا مسئله تقسیم شده و جزو جزو رای
گرفته شود ولی پس از آنکه در جزو آخر رای گرفته شد
[illegible]

و نیز ماده ۹۸ میگوید: « در طرح ها و لوایح قانونی
اول باید مواد بشود و بعد در کلیه آن رای گرفته شود »

بطور خلاصه رای در کلیات یك عبارت یا یك ماده یا یك
فصل یا یك طرح و یا یك لایحه که در رای در کلیات بطوریکه
در ماده ۸۰ مقرر است و در سایر پارلمانها هم معمول است هر یك
[illegible]
لایحه دارد اظهار نماید و این برای این است که در رای در
[illegible]
[illegible]
دیگری دارا شوند که مطلقا با عقیده که در رای در جزئیات داشته
اند مخالف باشد و یا اینکه بواسطه تغییراتی که در ضمن شور
[illegible]
واقع نگردد البته در اینصورت لازم است ملاحظات خود را اظهار
[illegible]
مطلقا مخالف باشد می تواند ملاحظات خود را برای رد پیشنهاد
اظهار و سایرین را نیز باخود شریك نماید بعضی اوقات هم ممکن
[illegible]

[illegible]
دولت رای داده شود و هر که رای در کلیات هم با رای که در
[illegible]
از نقطه نظر مصالح سیاسی که اتقا دولت است رای در کلیات
با رائی که در جزئیات داده اند مخالف میشود

[illegible]
[illegible]
قانونگذار معین نموده فقط یک شور کافی است و آن در سه
مورد است که مادهٔ ۹۰ نظام نامه تعیین میکند

(۱) [illegible]

(۲) [illegible]
(۳) [illegible]

[illegible]

[illegible]

معلوم است .

قسمت دویم —— در بیان حق تقدم

۴۹ — در موقع شروع بمذاکره و رای هر گاه موضوع مذاکره منحصر باشد اشکال وارد نیست مسلم است بعد از آنکه بقدر کافی در موضوع مذاکره شد اتخاذ رای بعمل میاید .

ولی گاه میشود که در اثنای مذاکره موضوعاتی وارد شود که در هریك از انها مباحثه خصوصی لازم آید ایا ممکن است بدون رعایت ترتیب و تقدم یکي را بر دیگری مقدم داشت ؟ یا [illegible] و تاخیر یك موضوع بر موضوع دیگر معلوم و باعث مباحثات [illegible] [illegible]

[illegible] کننده
[illegible] مقدم
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
یك از انها بردیکری مقدم باشد بعبارة اخری قانون کذار [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

۵۰ — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

محاکم و عادت و در صورتی هم که قانون و سابقه در دست نباشد بالاخره راه حلي براى حل موضوع بدست میآورند که خود ابداع سابقه است (۱)

همانقسم هم در مجلس هرگاه حق تقدم وتأخر یك موضوع [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
در مجلس شده ومنجر باخذ راى خود تعیین حق تقدم و تأخر با مجلس است . . . الخ » حق تقدم و تأخر را راى مجلس [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ما قانوناً و عادة حکمي براى آنها وارد نشده در ممالك خارجه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

(۱) [illegible]
قانوني قابل استعمال قاضي بر حسب قانون عادى حکم میکند و [illegible]
که مقتضى است ایجاد می نماید .

[illegible]

بيان مي نمائيم تا در موقع مفيد باشد .

اولا — قوانين و قواعد مرسومه در بعضى از پارلمانهاى مماليك خارجه در خصوص تعيين حق تقدم .

(١) ـ كليات

٥١ — موضوعاتي كه در پارلمان وارد ميشود و محتاج است [illegible] اعم ناميد .

[illegible] ميگردد .

مطرح [illegible] است که [illegible]
اصلاح [illegible] است که [illegible]
[illegible]
[illegible]
توجه ذهن بعضی از قارئین محتاج بمثال می باشیم

فرض [illegible]
[illegible]

[illegible]

مداقه قرار بدهد .

[illegible]
شرکت های امریکائی که می خواهد بشرایط [illegible]
استقراض نماید .

نظر باینکه از نقطه‌نظر مالیه هم لازم است که نظریات
[illegible]
[illegible]
[illegible]
اظهار کند که فرع ان از قرار صدی شش بیشتر نباشد .

در مجلس هم که پیشنهاد و خبر کمیسون خارجه و مالیه
[illegible]
از تجار داخلی استقراض نمایند .

این است یك پیشنهاد (لایحه قانونی دولت) دو اصلاح
[illegible]) [illegible] اصلاح
که پیشنهاد نماینده است در مجلس(۱)

[illegible]
حق تقدم داد به [illegible]

---

(۱) [illegible]
[illegible] آنرا تحت اصلاح میگویند و الا اصلاح
[illegible]

[illegible]

ایا اصلاح کمیسیون مقدم است یا اصلاحات نمایندگان مجلس ؟

و هرگاه مذاکره از تحت اصلاحات شروع شود آیا تحت [illegible]

معثل می‌نمائیم تاراه حل را بخوبی درك نماید

[illegible]

مفید نیست و بمجلس پیشنهاد اجاره ملك مزبور را تقدیم نماید —

[illegible]

شده شش قسط باشد تحت اصلاحی بدهد — این است یك

[illegible]

تحت اصلاح از طرف یکی از اعضا در مجلس .

در مجلس هم به ملاحظه اینکه اجازه دادن ملك را یکی از

[illegible]

خود را در فروش ملك اظهار نماید .

نماینده دیگر از نقطه نظر نوع خـواهي نیز بلایحه دولت اصـلاحی وارد و چنین پیشنهاد کند که ملك مزبور مریضخانه [illegible] [illegible] [illegible] را [illegible] را تقاضا نماید .

(۱) لایحه دولت درخصوص اجارهٔ ملك بمال الاجاره واقساط معین

[illegible] [illegible] [illegible]
برای اضافه شدن مال الاجاره ... مریضخانه واعتبار

(۵) تحت اصلاح نماینده برای اقساط مال الاجاره

(۶) ایضاً برای اینکه از اعتبار کسر شود

[illegible]

در راي واقع شود یا اصلاحات و تحت اصلاحات

عقیده اول

٥٤ — بایست از لایحه دولت شروع شود زیرا که اگر اساساً لایحه دولت قابل قبول نیست مذاکره در اصلاحات و تحت اصلاحات مورد ندارد هر گاه معلوم و محقق گردید که [illegible] اجاره و فروش و ساختن مریضخانه قابل قبول نیست .

عقیده دویم

٥٥ — باید از اصلاحات شروع کرد زیرا مقصود از اصلاح [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مجلس بیشتر با لایحه دولت و یا طرح قانونی موافق است مقدم داشتن لایحه و یا طرح را با اصلاح که از طرف فردی از افراد است بر خلاف حفظ حقوق اقلیت میباشد بعلاوه هر گاه بلایحه رای داده شود و از اصلاحات صرف نظر نمایند شاید اصلاح ارجح از لایحه باشد در این صورت بمقتضای مصالح رفتار نشده و اگر بلایحه رای دادند که بعد هم در اصلاحات مطالعه شده در صورت مفید بودن تصویب شود به آرائیکه در مورد لایحه داده می شود مخالف و متناقض خواهد بود [illegible]

[illegible]
که در خلاف اصلی از اصول است زیرا بعد از اخذ رای قطعی
تغییر ان مفسد و مرسوم نیست (ملاحظه شود نمرهٔ ۱۶۹) بواسطه
نظریاتی که ذکر شد تمام دول (باستثنای دولت انکلیس
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
دولت است چه باید گفت در خصوص تحت اصلاحات آیا
[illegible]
[illegible]
را باصلاحات مقدم میدارد

در سویس — خصوصاً این طریقه معمول است که تا
تکلیف تمام تحت اصلاحات معلوم نشود باصلاحات شروع نمی
نمایند در مثلی که ذکر شد تحت اصلاح نمرهٔ ۵ که یکی از
نمایندگان در اسقاط مال الاجاره نموده وایضاً نمرهٔ ۶ برای اینکه
از اعتبار کسر شود حق تقدم دارند یا هر دو رد میشوند یا
هر دو قبول و یا یکی رد و یکی قبول خلاصه تصویب هر دو
[illegible]
[illegible]

مؤثر نیست .

۵۷ — [illegible] اصلاحات [illegible] تصویب [illegible] اصلاح نمرهٔ ۱ و ۲ و ۳ که [illegible] داده [illegible] میشود تصویب اصلاحات [illegible] که میشود که اگر اصلاح تصویب شد موضوع [illegible] کلام ساقط میگردد مثلا هرگاه اصلاح [illegible] در خصوص [illegible] (اصلاح نمرهٔ ۱) تصویب شد دیگر ضرورت ندارد که لایحه دولت که [illegible] پیشنهاد شده مورد مذاکره و رای واقع شود [illegible] اصلاح نمرهٔ ۲ در خصوص [illegible] اصلاح نمرهٔ ۳ در خصوص [illegible] و اصلاح نمرهٔ ۴ که در [illegible] شدن مال الاجاره است تصویب شد این تصویب نیز [illegible] لایحه دولت در خصوص [illegible] مجلس [illegible] در صورت تصویب [illegible] مجلس در خصوص [illegible] اصلاح نمرهٔ ۵ راجع [illegible] مال الاجاره و [illegible] در خصوص اصلاح [illegible] نمرهٔ ۲ در باب اضافه شدن مال الاجاره قطعی است

۵۸ — [illegible] مجلس و [illegible] مشروط و مقید [illegible] مجلس در تحت [illegible] جنس [illegible] تصویب [illegible] تحت [illegible] اصلاح [illegible] تصویب [illegible] پیشنهاد اصلی را »

۵۹ — [illegible]
اول تکلیف تمام تحت اصلاحات معلوم شده و بعد در
اصلاحات وارد شوند و بعد از تعیین تکلیف اصلاحات
لایحه قانون مطرح مذاکره شود مرسوم نیست (۱)
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
تصویب شد اصلاح نمرهٔ ۱ راجع بمرمشخانه حق تقدم دارد در
[illegible]
[illegible]

۶۰ — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(۱) [illegible]

اجازهٔ ملت تصویب شود

بانکه تشخیص اقرب و ابعد سهل نیست اگر رئیس نتوانست
تعیین حق تقدم را برای مجلس می گذارد و اگر توانست این
[illegible]
دیگر می تواند اعتراض کند در اینصورت هم تعیین حق تقدم با
رای مجلس میباشد .

و گاه هم اتفاق میافتد که بواسطه پیشنهاد اصلاحات عدیده
[illegible]
[illegible]
پیشنهاد نماید هرگاه مجلس بقابل توجه بودن آنها رای داد این
[illegible]
اصلاحات باشد به مجلس تقدیم نماید .

و باید دانست که حق تقدم پیشنهاد ابعد یك قاعده نیست
که در همه جا معمول باشد نظر بمعایب این طریقه بعضی از
ممالك خصوصاً اصلاح اقرب بموضوع را مقدم می شمارند از آن
جمله ایطالی بر حسب فقرهٔ سیم از مادهٔ ۲۹ ا نظامنامه مجلس وکلا

(٥) حق تقدم بین اصلاح کنندگان مختلف

۶۳ — در اینجا حق تقدم پیشنهاد یا اصلاح و تحت
[illegible]
[illegible]
[illegible]

رای خودرا بکسی که معتقد ثباتا میدهند و در بارهٔ اشخاص
غیر معتقد عقیده منفی اظهار نمی نمایند در این طریقه هر
نماینده یك رای مثبت به اصلاحی که معتقد است میدهد و درباره
سایرین ساکت می ماند و این سکوت دلیل رد سایر اصلاحات
است و بهمین جهت این طریقه از اخذ رای را طریقه انتخابی گویند.

[illegible]
[illegible] رای دهنده آزاد است [illegible]
پیشنهادات با مطالعه و تفکر هر یك که بهتر است اعطا یك رای مثبت
در بارهٔ آن بدهد البته رای دهنده رای موافق خود را بهر کدام
که بهتر [illegible]
[illegible]
پیشنهاد یکمرتبه اخذ رای خود غیر از اینکه از روی یك الزام و
[illegible] تمام پیشنهاد ها ممکن است رای داده شود
[illegible] در معرض [illegible]
[illegible] پیشنهادی رای بدهند که بهتر باشد

۶۵ [illegible] حسب ماده ۷۷ نظامنامه مجلس شورای ملی طریقه
[illegible] این طریقه چندان مخالف نیست و آن
[illegible] یکی از پیشنهاداتیکه مورد رای گذارده
[illegible] تمام است و الا تجدید رای
[illegible] که کمتر از همه رای دارد
موضوع رای واقع میشود هر گاه اکثریت تامه بدست آمد باز

[illegible] و الا هر یك که کمتر رای دارد ساقط و آن دیگری که بیشتر رای دارد یا یکی از پیشنهادات دیگر موقع رای گذارده و این عمل تکرار میشود تا اکثریت تامه بدست آید و برای توضیح مذکور مثلی قائلت می مانیم فرض کنیم که نتیجه رای اول ازقرار ذیل است :

پیشنهاد زید — ۰ رای

پیشنهاد عمرو — ۱۰ رای

پیشنهاد بکر — ۲۰ رای

پیشنهاد خالد — ۹۰ رای

عدهٔ رای دهندگان ۲۰۰ بنابر این اکثریت مطلقه ۱۰۱ ملاحظه میشود که در دورهٔ اول هیچیك از پیشنهادات اکثریت مطلقه ندارد لذا در دورهٔ دویم پیشنهاد زید و عمرو را بموقع رای میگذارند نتیجه این میشود که پیشنهاد زید حائز ۱۰ رای و پیشنهاد عمرو حائز ۲۰ رای شده است در دفعه سیم پیشنهاد زید از درج کلام ساقط پیشنهاد عمرو را با پیشنهاد بکر بموقع رای میگذارند تا اکثریت تامه بدست آید و چنانچه دست نیاید دردفعه [illegible] بکر با پیشنهاد خالد بموقع رای گذارده می شود ولی [illegible] این طریق عملی نیست و غالبا باعث تضییع [illegible]

۶۶ — باید اشتباه نمود این طریقه را با طریقه

[illegible]
مربوط بوقتى است که [illegible]
[illegible]
[illegible]
شود بجاي اینکه براي هرموضوعي یك راى اخذ شود در یك
[illegible]
[illegible]
[illegible]
و دوم چنین استنباط شود که مجلس در تصویب این دو لایحه
موافق است زیرا در موقع این دو شور مذاکرات زیادي نشده
[illegible]
در موقع راى در کلیات براي هر یك از این دولایحه دفعه
مخصوصى اخذ راى شود ممکن است یکمرتبه براي هر دولایحه
اتخاذ راى نمود و بهمین ترتیب هرگاه بیش از دولایحه هم باشد
در راى در کلیات ممکن است فقط یکمرتبه اتخاذ راى نمود .

٦٧ — در ایطالی این طریق برحسب مادهٔ ١٠٦
[illegible]
بیشتر بمورد راى نمى گذارند و نظر باینکه، در موقع راى
[illegible]
[illegible]

[illegible]

او تعلم نشود مطالب مذکوره تقاضا نمیشود ، و این مطلب برای [illegible]

می باشد .

(۲) حق تقدم رأی ساکت در استیضاح

٧٠ — در موقع استیضاح (۱) که مجلس میتواند بر حسب مادهٔ ٤٦ نظامنامه سه قسم رأی بدهد رای مثبت ورای منفی و رای ساکت (۲) ، رای ساکت در صورتیکه از طرف یکی از اعضاء خواسته شود حق تقدم دارد باین معنی کهاول در مورد

---

(۱) اصل ٢٦ متمم قانون اساسی : « مجلس شورای [illegible]
در اورند »

(۲) مادهٔ ٤٧ نظامنامه : « رای مثبت آن است که تصدیق مجلس را نسبت باظهارات هیئت وزراء بیان نماید — رای منفی بعکس متضمن عدم تصدیق مجلس نسبت بوزراء است .

رای ساکت آنستکه در باب تصدیق وعدم ان ساکت است »

رای ساکت اخذ رای میشود اگر قبول نشد در رای مثبت
یا منفی رای گرفته میشود » مادهٔ ٥٠ نظامنامه .

و فلسفه ماده مزبوره هم این است که هرگاه وزیری
[illegible]
» هریك از نمایندگان حق دارد نسبت بوزراء از مجلس رای مثبت
یا منفی یا ساکت خواستار شود » چنانچه سه پیشنهاد راجع بأین
سه قسم رای رسید قانونگذار رای در پیشنهاد ساکت را
مقدم میدارد برای اینکه در رای ساکت علل ذکر نمیشود و
حشو و زوائدی ندارد و ساده تر است و البته مطلب ساده بر
دیگران مقدم است و ذکر حشو زوائد و علل نفی یا اثبات در
موارد سیاسی چندان صلاح نیست مگر اینکه مقتضیات ایجاب
نماید و نیز بعضی اوقات ذکر علت پاره وکلا را مجبور
می نماید که بر خلاف رای بدهند در اینصورت اگر موضوع
[illegible]
[illegible]
خاتمه یافته و دولت ساقط نمیگردد

[illegible]
[illegible]

---

(۱) اصل ۲۷ قانون اساسی : « در هر امری که مجلس
[illegible]

« مضمون عدم تصدیق مجلس نسبت وزرا است » مادهٔ ۷۶ قانونیه

(۳ حق تقدم اصلاح به پیشنهاد .

۷۱ — مادهٔ ۹۶ نظامنامه مجلس وضع یک قاعده کلی نموده و آن این است که میگوید : « اصلاحاتی که در بارهٔ مادهٔ پیشنهاد میشود قبل از خود مطلب در بارهٔ آن اصلاحات رای گرفته می شود » بنا بر این در موقعی که به یک پیشنهاد اصلاحی وارد شود دیگر لازم نیست که مجلس حق تقدم پیشنهاد یا اصلاح را در حین اخذ رای مخصوص تعیین نماید زیرا که بموجب مادهٔ فوق اصلاح نسبت به پیشنهاد حق تقدم دارد .

برای اینکه معلوم شود که در موقع یک پیشنهاد و چندین
[illegible]

[illegible]
اندازه اقتضا بعهدهٔ تأخیر افکند ولی مطلب مزبور که مضمون بودن آن در مدت معینی صلاح دولت و ملت نباشد ولی بعد از انقضا مدت معین وزیر مسئول مکلف است که همان مطلب را در مجلس ابراز نماید »

اصل ۶۷ متمم قانون اساسی : « در صورتیکه شورای ملی یا مجلس سنا با کثریت تامه عدم رضایت خود را از هیئت وزراء یا وزیری اظهار نمایند آن هیئت یا آن وزیر از مقام وزارت معزول می شود »

[illegible]
است مقدم می باشد حال باید دانست که بین نمرهٔ ۳ و ۴ کدام
یک مقدم است در اینموقع بموجب مادهٔ ۹۰ نظامنامه که میگوید :
« در صورتیکه در مطالب معینی تقاضاهای مختلف در مجلس شده
و منجر باخذرای شود تعیین حق تقدم وتأخر با مجلس است ....
الی آخر » مجلس معین می کند که حق تقدم با کدام یک ازاین
دو اصلاح است فرض کنیم که در رای مجلس نمرهٔ ۴ مقدم شود
آنوقت برحسب مادهٔ ۹۶ فوق الذکر از نمرهٔ ۶ که تحت اصلاح
[illegible] شروع می شود در صورت رد آن نمرهٔ ۴ که خود اصلاح
[illegible]ت مورد مذاکره و رای واقع میشود اگر تصویب شد مطلب
[illegible] است زیرا که ساختن مریضخانه مانع از فروش ملشمی باشد
چنانچه نمرهٔ ۴ هم تصویب نشد نمرهٔ ۳ اگر آن هم رد شد نمرهٔ ۲
ولی نظر باینکه باز تحت اصلاح مقدم است در نمرهٔ ۵ مذاکره
میشود و بعد نمرهٔ ۲ بالاخره نوبت بلایحه دولت میرسد .

فصل سیم

تقسیمات عمدهٔ این فصل [illegible]

قسمت اول — در رای اجباری و رای اختیاری (امتناع)

قسمت دویم — در رای موجه

قسمت سیم — در طریقه اتخاذ رای

قسمت چهارم — در استخراج آراء

قسمت پنجم — در ماشین رای

در فصل اول از عده که باید قانوناً در موقع رای حاضر باشند مذاکره شد (حد نصاب) و در فصل دویم از مذاکرات
[illegible]
در این فصل مذاکرات ما در باب رای است و نظر باینکه
[illegible]
بهمان درجه هم ممکن است فعل خود را اگر قانوناً مسئولیتی
[illegible]
[illegible]
[illegible]
در قسمت اول از این فصل ما از اجباری و اختیاری بودن رای و در قسمت دویم از طریقه اظهار رای سخن میرانیم .

قسمت اول

در رای اجباری و رای اختیاری (امتناع) .

اولا — در رای اجباری

۷۳ — معتقدین باین عقیده میگویند وکالت مقامی است موظف و قبول کننده این مقام مثل سایر افراد نیست که در موقع
[illegible]

[illegible]
[illegible]

بلکه قبول مقام وکالت مستلزم اجراء وظایفی است که باید [illegible]

[illegible]

که معتقد با متاعند باید از قبول مقام خودداری نموده و آن را بکسی واگذارد که تاکی از اظهار عقیده مثبت یا منفی نداشته باشد.

حال باید دانست که این اصل را میتوان درباره عموم نمایندگان و برای هر موضوعی از موضوعات پارلمانی که محتاج به رای است اجرا کرد یا نسبت به یك عده از نمایندگان و در بعضی از اقسام رای؟ البته نمی توان گفت که تمام نمایندگان مکلفند که همیشه حاضر بوده و در تمام اقسام آراء شرکت جویند..

حضور تمام نمایندگان در مجلس غیر مقدور و قانونگذار برای اینکه از غیبت اشخاصی که عذر موجه ندارند جلوگیری شود حد نصاب وجرائم را معین نموده است که بدین وسیله عده که رای تصویب یا رد موضوعی لازم است حاضر باشد (۱)

---

(۱) مادهٔ ۱۱۷ نظامنامه مجلس شورای ملی: « هیچیك از نمایندگان بدون اجازهٔ مجلس نمی تواند غیبت نماید ولی در صورت فوریت رئیس می تواند اجازه داده و بعد مجلس را در اولین جلسه مسبوق نماید »

مادهٔ ۱۱۹ ایضاً : « نماینده که بدون مرخصی غیبت کرده است مقرری او برای مدت غیبت مقطوع است وهم چنین است در بارهٔ اشخاصی که بیش از آنچه اجازه داده شده است غیبت

[illegible]

٧٥ — [illegible]

[illegible]
[illegible]
حاضره مکفنند که بوسیله انتخاب یکی از این دو جهت موافق
و مخالف رای خود را اظهار نمایند و در مواقعی که از این
قاعده تخلف شده آنها را بدادن رای مجبور نموده اند .

فرانکویل در کتاب خود می گوید (۱) در سیم نوویه
[illegible]
چندین نفر از وکلا امتناع داشتند از اینکه در رای شرکت نمایند
رئیس مجلس بوکلای مزبور اخطار نمود که هر یک در محلی که
موافق عقیده اوست وارد شود چنانچه امتناع نماید
بخود سری و عدم اطاعت محکوم میشوند معذلک
آنها از محل خود حرکت نکرده رئیس الوزراء مزبور
نظریات خود را در اخراج آنها بمجلس پیشنهاد نمود پیشنهاد
[illegible]
[illegible]
در انگلستان .

۷۶ — در اسپانی ماده ۲۲۱ نظامنامه مجلس سنا میگوید :
[illegible]

[illegible] (1)
ent Britannique III, page 112

از منشیان مجلس بصدای بلند در دو نوبت متوالی باید سؤال [illegible]
که از سناتورها کسی در رای دادن مسامحه نموده است یا نه
در این مملکت هم اجبار در رای کشی میباشد

۷۷ — [illegible]
[illegible]
و همچنین درموقع رای مخفی با ورقه که رای اجباریست برای
تمام اعضا حاضره در مجلسین .

۷۸ — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

۷۹ — [illegible]
[illegible]

(۱) [illegible]

(۲) [illegible]

۸۰ — [illegible]

حاضر است باید در موقعی که تعیید میشود در رای شرکت
نماید مگر اینکه عذر موجه داشته باشد در اینصورت بعد از اینکه
تمام نمایندگان رای مثبت یا منفی دادند و قبل از اعلام نتیجه
[illegible] دلایل موجه عذر ممتنع را بمجلس
اظهار و مجلس بدون اینکه داخل در مباحثه شود آنرا رد یا قبول
[illegible] ملاحظه میشود که غیر اتفاق میافتد که
[illegible] شده شود زیرا عضو ممتنع اگر دلایل خود را
[illegible] او را [illegible] نماید.

[illegible] VIII [illegible] خاتمه میگردد

[illegible]
دارد بشرط اینکه تبع مستقیم [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] نمی توانند در هر
نمایندگان غایب که عذر موجه خود را بمجلس اظهار نکرده‌اند
باید شوند آنها را توقیف کرده و باحضار آنها بمجلس حاضر
[illegible]

ثانیاً — درای اخیذ [illegible]

۸۱ [illegible] دسته قبل میگویند [illegible]

بلکه خارجی آزاد است در [illegible]

موقعی باشد که نماینده نه فقط [illegible]

دادن رای امتناع نماید بلکه موضوع [illegible]

[illegible]

Mourice [illegible]

[illegible]

[illegible] (1)

۱۹۱۱ صفحه ۳۷۵

ممالکی که بدون شرط شناخته اند

۸۲ – در فرانسه – در نظامنامه و در سایر خصوصی برله
یا بر علیه امتناع انفرادی نسبی ثبت در مجلس سنا و در مجلس
وکلا معمول است و اسامی ممتنعین در بین اشخاصی که شرکت
[illegible]
در محل نطق داده میشود نماینده ممتنع می تواند امتناع خود را
قبل از خاتمه رای اظهار کند و اظهار او در صورت مجلس
مندرج میگردد

بر خلاف بموجب ماده ۱۱۸ نظامنامه سنا و ۱۲۳ نظامنامه
مجلس [illegible]
در امتناع شخص محدود ذکر شد اینجا مورد ندارد و امتناع
اجتماعی برای ایجاد مانع است که امور را متوقف نماید .

معذلك دریك موقع امتناع اجتماعی مجاز است و آن
وقتی است که مجلس عده را برای تحقیق
[illegible]
[illegible]
[illegible]
حضور در مجلس امتناع نمایند .

۸۳ - [illegible]
[illegible] کرده است و در اینباب ماده ۸۰ نظام نامه مجلس وکلا

[illegible]

[illegible]

۸۶ — [illegible]

امتناع تصریح شده باشد بلکه فقط امتناع کننده را در عداد رأی [illegible]

[illegible]

بعضی را عقیده آن است که اشخاصی که در موضوع رأی [illegible]

[illegible]

[illegible]

تردید و یا بواسطه ملاحظه کاری عده کثیری امتناع نموده اند
یعنی ای حال چنانچه ممتنع در ردیف رای دهندگان نباشد
امتناعشان از قضاوت عمومی محروم میگردد ولی اگر در تحت
قضاوت عموم افتد اکثر ممکن است که بصرف ملاحظه کاری
از رای امتناع نمایند طرفداران متجدد ضد رای امتناع نگفته
اند که در فرانسه رای امتناع بر قرار گردد و یکی از
دلایل آن هم عدم ثباتی است که کابینه در آن مملکت دارد
زیرا می گویند که هر گاه عده ممتنعین جزو رای دهندگان
حساب شوند درصورت کثرت عده دولت های وقت گوارا نیست که
قبول مسئولیت نمایند زیرا ممتنع اگر مخالف نباشد موافق نیست
و با عدد زیادی از غیر موافقین دولت نمی تواند وظایف خودرا
انجام رساند .

۸۵ — در آلمان — مطابق اطلاعات ما ورقه رای سه
قسم است (۱) ورقه سفید برای رای مثبت(۲)ورقه قرمز برای رای
منفی (۳) ورقه آبی برای رای امتناع

در روی هر ورقه اسم رای دهنده نوشته شده و مثبت و
منفی و یا امتناع بودن رای را هم معلوم می نماید و قسمت
۵۸ نظام نامه مجلس وکلا که در چهارم نوامبر ۱۹۰۲ در آن
قسمت تجدید نظر شده میگوید : « اسم رای دهنده در اوراق
رای باقید قبول ورد و یا امتناع میکنم درج میگردد » بعلاوه

اوراق الوان است بطریقی که مذکور شد

و نباید اشتباه کرد ورقه رای امتناعی [illegible]

معمول است با اوراق سفیدی که در سایر [illegible]

بواسطه تردید در رای مثبت یا منفی میدهند در [illegible]

قسم از ورقه مصوب قانونگذار است [illegible]

[illegible] سفیده در عداد عقاید مثبت و منفی [illegible]

[illegible] رای دهندگان بر حسب مدة [illegible]

[illegible]

(۲) هر کاه رای دهنده مجبور باشد که عقیده از مثبت یا منفی اظهار کند باید که رای مطلقا اجباری باشد و باعقیده ممالکی که مجبور بودن رای معتقد نیستند تفاوت دارد و در ممالکی هم که [illegible] اجباری معتقدند در موردی که لازم است رای مخفی [illegible]

[illegible]

ثالثا — در امتناع اجباری .

۸۶ — از نقطه نظر اشخاصی که امتناع یک عقیده ایست [illegible] امتناع کننده حق رای مخصوص داد که بتواند [illegible] در عقیده مثبت و منفی امتیاز دهد رای امتناع برای نمایندگان یک حق است که تصدیق میشود ولی گاهی هم ممکن است که امتناع از دادن رای یک عده از نمایندگان الزام مکلف باشد که ملاحظه می نمائیم در بسیاری از پارلمانها بجای اینکه دادن رای لازم باشد بعضی اشخاص از دادن رای امتناع [illegible] از قرار ذیل :

(۱) اعضائیکه قسم یاد نموده اند باید امتناع نمایند تا مراسم حلف بجا آورده شود .

در سوئیس — ماده ۹ نظام نامه مجلس وکلا می گوید : «نماینده که [illegible] حلف امتناع نماید یا قول صریح در صداقت ادا ننماید با حفظ مقام نمی تواند در مذاکرات شرکت جوید تا زمانیکه مقررات نظامنامه را اجرا نماید»

(۳) مؤاخذه (٤) مؤاخذه با ممنوع بودن از حضور در جلسات موقته

بنا بر این بر حسب مادهٔ ۱۳۰ نظامنامه [illegible] در صورتیکه تنبیه مؤاخذه با منع حضور در باره نماینده رأی داده شده باشد نماینده مزبور تا هفت جلسه حق شرکت در امور مجلس ندارد.

و باید دانست که بر حسب قسمت اخیر همین ماده و مادهٔ ۱۳۱ هر گاه بعد از رأی مجلس نماینده از مجلس خارج نشد او را خارج می نمایند و چنانچه قبل از انقضای هفت جلسه [illegible]

[illegible]

[illegible] رأی مجلس با کراه اجراء شد [illegible] مجلس همین تنبیه در باره [illegible] باشد تنبیه فوق مضاعف خواهد [illegible] ۱۳۰.

نماینده که مورد مؤاخذه یا ممنوع بودن از حضور در جلسات واقع می شود نه این است فقط در فضای مجلس حق ورود ندارد بلکه «مؤاخذه با منع حضور موجب نصف حقوق یکماهه است» ۱۳۳ نظامنامه.

(٤) وکلائی که در تحت تعقیب و محاکمه در آمده

... مادامیکه برائت ذمه حاصل نشده است .

(۵) هر گاه در موضوعی که رای داده میشود رای دهنده
ذی نفع باشد مثلاً در موقع تصویب اعتبار نامه که صاحب اعتبار
... می تواند در مذاکرات مجلس شرکت کند ولی حق
... ندارد

(۶) در موقعی که نماینده از مجلس اجازه مرخصی گرفته
... در بعضی از مجامع در مدت مرخصی حق رای او ساقط
... در برخی نماینده از حق رای محروم نیست بشرط اینکه هیئت
... رئیسه را از حضور خود در مجلس مستحضر سازد .

(۷) اشخاصیکه بمقام ریاست مجلس و نیابت ر[illegible]
... مادامیکه در این شغل باقی هستند .

فلسفه این مطلب حفظ بی طرفی ریاست و نیابت ریاست
... باشد و بر خلاف این فلسفه در بعضی از پارلمان ها رئیس نه
... این است که فقط حق رای دارد بلکه در موقع تساوی آراء
... رئیس را بدادن رای مجبور می نمایند (ملاحظه شود نمرهٔ ۱۹۲)

(۸) امتناع نمایندگان وزیر در موقع تصدی مقام وزارت
اگر چه از نقطه نظر قانونی این مطلب قابل دفاع نیست
... زیرا نمی توان گفت کسی وکیل است و حق رای ندارد
[illegible]
[illegible]

[illegible] نظر به اطلاعات کمی که از اخلاق
[illegible] ی گویند [illegible] مقام
[illegible] شود که نمایندگان مجلس در
[illegible]
بعقیده ما در این مملکت هرگاه اعضاء مجلس نمی توانستند در تمام
بدت دورهٔ تقنینیه که وکالت دارند و یا استعفا میدهند بمقام
وزارت برسند دولت ها با دوام تر و صلاحیت وزراء بیشتر بود
[illegible] ما که فعلا قانون استخدام (۱)
[illegible]

(۱) [illegible]

[illegible]

[illegible]

رؤسای فرق و دستجات پارلمانی بدون طی مراحل اداری
در رأس یك وزارتخانه قرار گیرد .

وباید دانست که بعضی از ممالك مقام وزارت ووکالت
را تواماً جایز نمی داند و همینکه وکیل بمقام وزارت رسید
باید از وکالت استعفا دهد و این طریق که در سوئیس
مطابق اصل ۹۱ و ۱۰۱ قانون اساسی و در مملکت ما مطابق
اصل ۳۲ متمم قانون اساسی (۱) معمول است باز بهتر از ممالکی
است که در آنها مقام وزارت و وکالت توام می باشد .

(۹) امضاء نمایندگان وزیر درموقع تصدی مقام وزارت
[illegible]
بوزیر یا هیئت وزراء ذی نفع باشند مثلاً در موقعی که
مجلس بعد از استیضاح باید رأی مثبت یا منفی و یاساکت بدهد

---

(۱) اصل ۳۲ متمم قانون اساسی . «چنانچه یکی از وکلاء در
ادارات دولتی موظفاً مستخدم بشود از عضویت مجلس منفصل
می شود و مجدداً عضویت او در مجلس موقوف باستعفای از
شغل دولتی و انتخاب از طرف ملت خواهد بود»

اصل ۶۸ : « وزراء موظفاً نمی توانند خدمت دیگر غیر
از شغل خودشان در عهده گیرند»

و نیز در موقعی که رای در بودجه داده شود خواه اینکه بودجه عمومی مملکت یا بودجه یك وزارت خانه بخصوص باشد .

قسمت دویم — در رای موجه

۸۷ — [illegible]
که صادر میکنند ذکر دلیل می نمایند عبارة اخری جهت وعلت رای خود را اظهار مینمایند تا معلوم باشد که از روی هوا وهوس رای نداده و چنانچه محکوم علیه از حکم استیناف و تمیز بخواهد در محکمه استینافی و تمیز علت رای معلوم باشد و اگر غیر از این بود اطمینان و اعتماد از رای محکمه کلی سلب و قضاة می توانستند که هر طور بخواهند رای خود را اظهار نمایند و از یك چنین رای هم چون معلوم نیست که روی چه اصلی است استینافی یا تمیز نتوان تقاضا نمود حال باید دانست رای که مجلس میدهد لازم است موجه باشد یعنی اظهار دلیل نماید یا لازم نیست ؟ در محاکم اگر قضاة قوانین موضوعه را مدرك قرار میدهند برای این است که ایجاد قانون مربوط بانهاییست [illegible]
رای خود را چگونه نکته خود می تواند متکی نماید بعلاوه ذکر جهات در رای مجلس سبب میشود که از عظمت و قوت تصمیمات مجلس بکاهد و انهائیکه می خواهند مدرك نظریات مقنن را بدانند از ملاحظه پیشنهاد و مذاکراتی که در روی [illegible]

[illegible] — هرگاه در مجلس موجه نیست رأی دسته جات پارلمانی ممکن است موجه باشد که اینکه یک یا جمعی از اعضای پارلمان میتوانند از طرف دسته خود بعد از ختم مذاکرات و شروع به رأی دادن رأی خود را اظهار نمایند اگرچه اظهار دلیل امضاء از ختم مذاکرات و اخذ رأی خلاف قاعده است که بعد از ختم مباحثه دیگر مذاکره جایز نیست و قسمت اخیر مادهٔ ۱۱۳ نظامنامه مجلس هم چنین گوید : پس از ختم مباحثات دیگر اجازهٔ نطق داده نمی شود مگر در باب ترتیب رأی گرفتن که از روی آن مجلس باید رأی بدهد [illegible] نظر [illegible] چیزی نیست که داخل در صورت مجلس شده به مذاکرات [illegible] چیزی مزید کند و نیز داخل در رأی هم نمیشود که آن را ابطال نماید و [illegible] بلکه [illegible] یک مطلبی است مطلقاً خارج از مذاکره [illegible] مجلس میشود [illegible] یا [illegible] شده آنها را بصورت [illegible]

همان طوری که از طرف دسته جات پارلمانی یک نفر یا دو نفر بعد از اختتام مباحثات و قبل از اخذ رأی میتوانند دلایل رأی خود را برای اینکه انتخاب کرده اند و هم معانی خود را از مقابله خود

مطلع نموده اظهار نمایند و به آنها مدلل نمایند که [illegible]
اتخاذ رای چه در مذاکرات و چه بعد از ختم مذاکرات اعضا مجلس
را بنظریات خود توجه داده اند همان قسم اعضا منفرد مجلس که
داخل در دستجات نباشند میتوانند قبل از اتخاذ رای ذکر
دلیل نمایند .

۸۹ – و این ذکر جهت یا شفاهی است و یا کتبی
ذکر جهت شفاهی در تمام پارلمانها منهی نیست حتی در بعضی
از آنها صراحته مجاز می باشد مثلا در سویس فقره دویم از ماده ۵۳
نظامنامه مجلس نمایندگان باو کلا میگوید « قبل از دادن
رای اعضای مجلس حق دارند بطور اختصار آنرا توجیه نمایند »
و نیز در موقع تساوی آراء که در نمره ۱۶۷ ملاحظه میشود در انگلیس
رئیس قبل از دادن رای لازم است که ذکر جهت نماید .

ذکر جهت کتبی هم ممکن است دو قسم باشد اول اینکه
روی ورقه رای جهت آنرا ذکر نماید این طریق مجاز نیست و در نمره ۲۴۰
ملاحظه میشود که این قبیل از اوراق رای باطل میگردد دویم اینکه
جهت رای خود را روی ورقه دیگر نوشته بهیئت رئیسه تقدیم نماید و
این در آلمان مطابق ماده ۹۰ نظامنامه مجلس وکلا معمول است
که در تمام اقسام رای غیر از اخذ رای بواسطه نامیدن نمایندگان
عضوی که در جزو ثبت رای میدهد وقبل از رای هم نتوانسته است
مذاکره نموده آنرا موجه نماید میتواند کتباً بطور اختصار ذکر

تلك نموده بهیئت رئیسه تقدیم دارد و در صورتیکه بخواهد در
صورت مجلس درج شود قبل از درج قرائت نمیگردد (۱)

۹۰ — درصورتی — نمایندگان می توانند در آخر جلسه که رأی داده شده یا در ابتدا و آخر جلسه بعد رأی خود را که به طور موجه نوشته اند خود یا توسط دیگری اعلام نماید و رأیی که باین طریق [illegible] ضمیمه صورت مجلس میگردد.

و این طریقه مخصوصاً بر حسب مادهٔ ؟؟ قانون اساسی در موقعی معمول است که عضویکی از مجلسین در موقع رای شرکت نداشته و عقیده اظهار نکرده باشد و بخواهد در همان موضوع که در مجلس دیگر طرح میشود عقیدهٔ خودرا اظهار کند دراینصورت می تواند عقیده خود را که مخالف با رائی است که هم قطاران او داده اند کتباً بمجلس بدهد که ضمیمه صورت مجلس شده و بعد بمجلس دیگر خلاصه صورت مجلس اعلام گردد.

قسمت سیم - در طریقه اتخاذ رای

۹۱ — بطور کلی در هر پارلمان بسه طریق می توان اتخاذ رای نمود: (۱) اتخاذ صریح (۲) اتخاذ دقیق ۳ اتخاذ خفی

---

(۱) [illegible]
[illegible] page 104.

۹۲ — این سه طریقی که اکنون بیان شد ممکن است هر یک صاحب طرق متنوعه باشد مثلاً اخذ رأی صریح که خود منقسم به چند قسم است از قبیل رأی بقیام وقعود یا رأی باصوات بلند ویا رأی بدست بالا وغیره که هر یک بتفصیل ملاحظه خواهد شد.

اولاً — در اخذ رأی

(۱) رأی استنباطی

۹۳ — این طریقه از رأی گرفتن معمول نیست که در نظامنامه‌های پارلمانی تصریح شده باشد در صورتی که رئیس از سیاق مذاکرات چنین استنباط میکند که حضار در موضوعی که طرح شده موافقت دارند و احتیاجی نمی‌بیند که تقاضای اخذ رأی صریح بکند البته معلوم است که رأی اکثریت اجتماعی میباشد ودر اینصورت حاجت باخذ رأی صریح نیست و رئیس می تواند موافقت مجلس را اظهار نماید.

(۲) رأی باصوات موافقین و مخالفین

۹۴ — این طریقه در هیچ مملکتی نیست مگر در انگلستان که بواسطه حفظ عادات دیرینه که از خصایص آن مملکت است این قسم از رأی هنوز هم در آنجا باقی است باینطریق که در مجلس وکلا رئیس میگوید « آنهائیکه با قبول موافقند بگویند بلی و آنهائیکه با قبول مخالفند بگویند نه »

و در مجلس لردها میگویند ، آنهائیکه با قبول موافقند بگویند راضی و آنهائیکه با قبول مخالفند بگویند ناراضی .

و نتیجه را هم باین طور اعلام میکنند « من تصور میکنم که موافقین غلبه دارند بمخالفین » . از طریقه اعلام رئیس که می گوید تصور می کنم چنین استنباط می شود که این طریق از رای گرفتن فقط وقتی مورد تردید نیست که فرق بین مخالفین و موافقین زیاد باشد زیرا استنباط قوهٔ سامعه دلیل قوی برای تشخیص اکثریت نیست .

امریکا هم از تقلید در این طریقه خود داری نموده است .

(۳) رای بدست های بلند .

۹۵ — اگر چه می توان گفت که در تشخیص این قسم از اتخاذ رای قوه باصره از قوه سامعه قوی تر باشد معذالك باین طریقه هم نمی توان اطمینان کامل داشت مگر اینکه بین موافقین و مخالفین از اعضاء فرق بسیار باشد و الا ممکن است که اعضاء دست ها را با هم بلند نکرده و بعضی زودتر پائین آورند و تحقیق دست های بلند از غیر بلند آسان نیست این طریقه اتخاذ رای در پارلمانهای بزرگ عملی نیست و فقط در هیئات کوچك می توان آنرا مجری نمود .

۹۶ — [illegible]

که عده اعضاء آن از ۰۰ نفر تجاوز نمی کند اجرای این
طریقه اشکال ندارد .

(٤) رای بواسطه قیام و قعود ،

۹۷ — سرعت اخذ رای بقیام و قعود از طرقی که
مذکور شد کمتر است بجهت اینکه در پارلمانهای بزرگ
که اعضاء ماشی زیادتر است باید رئیس [illegible]
عضوی که در حرکت است بحدس خود قرار [illegible]
آن بحقیقت نزدیک تر می باشد زیرا بائین [illegible]
یك نماینده سهل تر از این است که قعود نماید .

در بعضی از ممالك عده ممتنعین را در موقع تشخیص قائمین
و قاعدین می توان تعیین کرد باین طریق که رئیس
یکمرتبه از اشخاصی که موافقند تقاضا می نماید برخیزند و
دفعه دیگر از اشخاصی که مخالفند بنا بر این آنهائیکه هیچ
حرکت نکرده اند جزو ممتنعین محسوبند و در بعضی دیگر
تکرار عمل اختیاری است و رئیس می تواند که تقاضا کند
اشخاصیکه موافقند قیام نمایند در اینصورت ممتنعین با مخالفین از
جای خود حرکت نمی کنند و تعیین ممتنعین مقدور نیست و آنها
در ردیف مخالفین بشمار می آیند [illegible] که قیام موافقین
[illegible]

یعنی فقط همان موافقین بنده میشوند (١) چون این [illegible]
مخالفین اجازی باشد ذیلا بیان می نمائیم.

ممالکی که موافقین و مخالفین هر دو رای میدهند

٩٨٠ — در فرانسه نظر میگوید : « آنهائیکه می خواهند قبول کنند مرحمت فرموده بلند شوند ، در دفعه ثانی بلازمی گویند : « آنهائیکه ضد شان مخالف است مرحمت فرموده بلند شوند » این طریقه در هر دو مجلس معمول است ماده ٤٤ - ٧٤ نظامنامه سنا و ماده ٢٨ و ٨١ نظامنامه مجلس .

در بلژیک — در مجلس وکلا اجباریست و در مجلس سنا وقتی تکرار اجباریست که دو نفر از اعضا آنرا تقاضا نمایند .

در سوئد — مطابق فصول ٨٥ - ٩٠ - ٧٤ قانون اساسی اجباریست از ابقرار است :

اطریش - دانمارک - یونان - رومانی - ممالک متحده امریکای شمالی - برزیل - ارژانتین - مکزیک وسرب و غیره .

ممالکی که تکرار رای اختیاریست

٩٦ — در ایطالی فقره اول از ماده ٦١ نظامنامه [illegible] می گوید : « رای بقیام و قعود میتواند بخصوصه تکرار شود » [illegible] میگوید : « در موقعی [illegible] تکرار [illegible] جایز نیست ، و [illegible] بقیام و قعود تکرار [illegible]

---

(١) در نروژ فقط یکمرتبه [illegible]
[illegible]

[illegible]

١٠٠ — [illegible]

[illegible]

و بواسطهٔ اینکه عمل تکرار نمی شود و رئیس از اشخاصی که موافقند تقاضا مینماید که قیام نمایند وگاه هم از اشخاص مخالف این است که تشخیص متعین مقدور نیست .

۱۰۱ — بطوریکه مذکور شد نه این است که نتیجه این رأی قطعی باشد چه اتفاق می افتد که نتیجه رأی برای رئیس و منشیان که متصدی ملاحظه اند حق تشخیص یا اثبات مشکوک باشد در اینصورت بموجب ماده مزبوره که میگوید . و هرگاه دفعه اولی نتیجه مشکوک باشد در دفعهٔ ثانی مجدداً رأی گرفته میشود در اینصورت در میان دفعه اولی و دفعه ثانی کسی حق نطق ندارد و همچنین اگر دفعه ثانی هم مشکوک شده و لازم رأی گرفتن بواسطه اوراق باشد مابین این دو عمل نیز کسی حق نطق ندارد ، بالجمله قیام و قعود تکرار شود و چنانچه در دفعه دوم باز نتیجه مشکوک باشد در اتخاذ رأی به ورقه اقدام نماید .

ثانیاً — در اتخاذ رأی دقیق

۱۰۲ — در اتخاذ رأی سریع ممکن است بطوریکه قبلاً ملاحظه شد نتیجه مردد و مشکوک باشد ولی در طرق که در تحت اتخاذ رأی دقیق ملاحظه میشود گذشته از اینکه مشکوک نیست تکمیل هم هست زیرا در اخذ رأی با ورقه

هم عده رای دهنده معلوم است و هم اسامی رای دهندگان [illegible]
صورت جلسه در اوراق که بجهت اتخاذ رای [illegible] شده [illegible]
[illegible] مورد تردید شود [illegible]
[illegible]

و [illegible] تعیین وقت مجلس میکردند و طرق اتخاذ رای را هم
[illegible]

[illegible]

۱۰۴ — [illegible]
[illegible]

[illegible] محل

[illegible] دوره قدیم معمول بوده و امروز هم
[illegible]

موضوع رای موافقند در [illegible]
دیگری جلوس می نمایند و [illegible] عده موافقین [illegible]
شده نتیجه اعلام میکردند .

۱۰۴ — ایطالیا — تنها مملکتی است که این طریقه را نیز از دولت روم قدیم شروع شده است چنانچه نتیجه رای [illegible] شد و یا اینکه ده نفر تقاضا نمایند این [illegible] اجرا میگردد قانون اساسی ماده ۶۳ نظامنامه مجلس مبعوثان [illegible] و ۶۳ نظامنامه مجلس وکلا ۳۰ — ۹۲ — ۱۰۰

(ب) در شمردن موافقین و مخالفین بواسطه دفیله

در مجلس دو دفیله شروع میشود دفیله موافقین و دفیله مخالفین و این دو دفیله موافق و مخالف ممکن است بعد شروع شود بطوریکه در انگلیس [illegible] دیگری مطابق معمول [illegible] شماره تعیین میشود عبور می کنند تا عده آنها معلوم گردد.

۱۰۵ — در انگلستان — این طریقه از ابداعات این مملکت است Count out . و همین جهت اسم آن انگلیسی [illegible] گویند و در انگلستان فقط دو طریقه اخذ رای [illegible] طریقه اصوات موافق و مخالف که در نمره ۹۹ [illegible] در صورتیکه در نتیجه آن طریقه تردیدی حاصل شود [illegible] موضوع قابل اهمیت باشد طریق دفیله اقدام می نمایند و در موقع عبور دستجات موافق و مخالف دو نفر از اعضا که رئیس آنهارا تعیین می کنند و صورتی از اسامی کلیه اعضا در دست دارند بعد از تحقیق اسم علامتی در مقابل نام هر

۱۰۷ — در امریکا این طریقه در مجلس وکلا با مختصر اختلافی معمول می باشد (۱)

(۲) در اخذ رای بواسطه طلبیدن نمایندگان

Vote de vive voix par appel nominal

درطریقه که قبل از این بیان نمودیم بسته‌ای رأی دفعه در انگلستان (ملاحظه شود نمره ۱۰۰) در سایر پارلمانها اسامی رأی دهندگان معلوم نمیشد در صورتیکه در این طریقه معین میشود باین طریق که یکی از اعضا هیئت رئیسه اسامی اعضا را میخواند و صاحب اسم رأی خود را که اظهار نمود هر کاه [illegible]
[illegible]

۱۰۸ — [illegible] مادهٔ ۳۹ قانون اساسی میگوید
[illegible]

[illegible]

(۱) [illegible]

۱۱۱ — [illegible]

بترتیبی که در مجلس جلوس میکنند قبلاً تهیه میشود و چنانچه غیر از این باشد مثلاً بترتیب الف با تهیه شود آنوقت لازم میآید که نمایندگان بواسطه هیئت رئیسه نامیده شوند و علاوه بواسطه دوری نمایندگان از یکدیگر باعث تأخیر شود در صورتیکه فهرست اسامی که بترتیب جلوس نمایندگان در مجلس تهیه میشود بدون اینکه گیرنده رای اعضا را صدا کند خود آنها بترتیبی که جلوس کرده اند یکی بعد از دیگری رای خود را می گوید و دارنده فهرست در مقابل اسم او درج می نماید و نظر باینکه در این طریق ثبت کننده رای باید شناسائی کامل وکلا داشته باشد و الا بنگاه صرف ممکن است در ثبت رای در محل خود اشتباه نماید استعمال این طریقه در پارلمانهای بزرگ چندان عملی نیست مگر اینکه برای جلوگیری از اشتباه هر گاه گیرنده رای دهنده رای را نشناسد سؤال نماید و یا بهتر اینکه هر گاه رای دهنده احتیاط نموده قبل از سؤال اسم خود را بگوید .

۱۱۲ — در بلژیک این طریقه برحسب قانون در بعضی موارد مجری است و در بعضی از موارد دیگر وقتی که لااقل هفت نفر از اعضا تقاضا نمایند مجری میگردد هیچیک از اعضا مأمور نمیشود خود آنها از طرف راست رئیس هر یک بنوبه خود

بر خواسته فقط می گوید بلی یا نه در صورتیکه رای دهنده نزد گیرندهٔ رای معروف نباشد اسم خود را هم مزید می نماید یکنفر از منشیان رای موافقین و یك نفر دیگر رای مخالفین را ثبت و بعد نتیجه را اعلام می نماید .

۱۱۳ — در شیلی — رای از طرف راست رئیس شروع و بطرف چپ خاتمه می یابد و اعضاء هر یك بترتیبی که جلوس میکنند عقیده خود را شفاها اظهار میدارند .

اسپانی — فقط در مجلس سنا .

(٤) رای با ورقه

۱۱٤ — اگر در طرق که ذکر شد ممکن است شك و تردیدی در عده رای دهندگان حاصل و محتاج شود که عمل تکرار یابد در طریقه رای با ورقه این [illegible]
زیرا رای هر کس [illegible]
[illegible]
فقط در شمارهٔ اوراق که [illegible]
که از اوراق اسم رای دهنده [illegible]
دهنده موفق است ورقه که مربوط [illegible]
[illegible] اطلاعات ما
[illegible] است که بتفصیل
[illegible]

۱۱۵ در فرانسه — رأی با ورقه بسه طریق اتخاذ میشود (الف) اتخاذ رأی با ورقه بطور معمول (ب) اتخاذ رأی با ورقه در محل نطق (ج) اخذ رأی با ورقه بعد از تعیین رأی دهنده که ما هریک از اینها را متعاقباً تفصیل بیان می نمائیم :

(الف) در اتخاذ رأی با ورقه بطور معمول

در اینطریق ظرف را در محل جلوس اعضا می گردانند هر یک از آنها دو دفعه رأی دارد که اسم او روی اوراق نوشته شده و ملون بدو رنگ می باشد ورقه سفید برای موافقت و ورقه آبی برای مخالفت (۱) و نماینده هریک از این اوراق را که موافق عقیده اوست در ظرف رأی میگذارد و در محل نطق منشیان اوراق را شماره نموده رئیس نتیجه را اعلام می نماید .

این طریقه در سنا و مجلس وکلا یکی است واختلافی ندارد .

۱۱۶ — ولی چنانچه در طرق سابقه ملاحظه نمودیم حاضر از غایب تمی نوند وکالت نزد در این طریقه در فرانسه وکالت اعضا حاضر از اعضا غایب با اینکه نص صریح نیست معمول می باشد در اینصورت هیچ مانعی نیست که چند نفر از

---

(۱) در انگلیس قسم ورقه معمول است هر که رأی دهنده موافق است می نویسد بلی و اگر مخالف است نخیر [illegible]

[illegible]

اعضا حاضر از یك ثلث غایب و ثلث گروه چند و دو ثلث رای -
او در طرف نگذارند که هئت رئیسه ناچار از اصلاح شود .

چگونه اصلاح می نماید ؟ [illegible]

رای منفی میگذارند و مازاد از [illegible]
یك رای مثبت و الا یك رای منفی بنماینده غایب نسبت میدهند نه
صحاء اتفاق میوفد که با عقیده او مخالف بوده و ناچار شود
که اصلاح ارا تقاضا نماید .

ولی باید دانست تقاضا کننده اصلاح همیشه اینطور در
تقاضای خود ذیحق نیست زیرا بعضی . اوقات رای دهنده خود
اوست و بعنوان اینکه غایب بوده و دیگران از طرف او
رای داده اند در صدد اصلاح بر میاید و اینهم در دو موقع
ممکن است رخ دهد مثل اینکه رای دهنده نواسته فشار
دسته پارلمانی یا فرقه سیاسی رائی بدهد که با عقیده او موافق نباشد
و یا اینکه با رائی که داده موافق باشد ولی برای جلب موکلین
محلی و یا کسب و جاهت تقاضای اصلاح نماید چونکه این اصلاح
رای مجلس را تغییر نمیدهد و رای دهنده ضمناً بمقصود رسیده
موزه هم برای جلب افکار عمومی و یا تظریات موکلین بعنوان
اصلاح نخواهد مقصود خودرا حاصل نماید و غالباً این قبیل
اصلاحات در موقع رای اعتماد تقاضا میشود که رای دهندگان
از نقطه نظر منافع شخصی یا حزبی رای اعتماد دهند و بعد

[illegible]

که عدهٔ تقاضا کنندگان محرز است که رئیس مطلقا از قبول [illegible] چه رأیی که اعلام شد بعضی موافقت [illegible] قابل تغییر نیست ولی مضحک است [illegible] که موجب اعلام اکثریت بوده [illegible] گردد .

۱۱۷ - در ۱۲ مارس ۱۹۰۸ ماده از مواد بودجه در خصوص عایدات زراعتی موضوع رای واقع گردید ۲۶۷ نفر از نمایندگان در مجلس وکلای فرانسه آن را تصدیق و ۲۴۸ نفر آنرا رد نمودند وقتی که موافقین ماده ملاحظه نمودند که اکثریت قابل توجهی برای وضع مالیات نداده و اینمطلب سبب میشود که موکلین منی و هر مالیات بدهی با اکثریت که [illegible] این مالیات موافق بوده مخالفت نمایند رای دهندگان درصدد [illegible] برآمدند و بعد از اطلاع جریده رسمی شده موافقین را ۲۴۸ و مخالفین را ۲۶۷ اعلام می نماید در واقع همان عده رای که مجلس برله ماده اعلام شود بعد از اطلاع [illegible] جریده رسمی بر علیه ماده و وضع این مالیات را اقلیت [illegible]

(ب) رای باورقه در محل تعلق

۱۱۱ — در مجلس سنا هر یک اعضا از منشیان دست چپ رئیس یک مهره اخذ می نماید که آن را مهره تفتیشیه گویند و بعد در محل تعلق دوظرف است که در یکی رای و در دیگری مهره را میگذارد.

در مجلس وکلا ظرف مهره حاوی [illegible] راست می باشد.

این طریقه در مجلس سنا وقتی اجرا میشود که ده نفر از اعضا آنرا تقاضا نموده و مجلس هم بدون مذاکره فقط با قیام و قعود آن را تصدیق نماید در مجلس وکلا هم [illegible]

[illegible]

[illegible]
تا اگر با عقیده انها موافق نبود [illegible]

[illegible]

---

(۱) [illegible] رائی هم از طرف غایب داده شود ولی چیزیکه هست هر گاه عده اوراق از عده مهره ها تجاوز کند مزاد باطل میشود و برای دهنده رای فایده ملحوظ نیست و ممکن است رای او باطل ورائی که برای غایب داده است باقی بماند.

۱۱۹ — اگر در طریقه قبل مشکل است که کسی از طرف شخص غایب رای بدهد در این طریقه ممکن نیست زیرا که رئیس یکی از حروف الف با را با قرعه تعیین میکند و آن حرف اول اسم هر کس است یکی از منشیان اورا صدا میکند در صورتیکه حاضر است در مقابل اسم او علامت میگذارد و بعد اسامی دیگر را که بعد از او هستند قرائت می نماید و بعد یکمرتبه دیگر هم اسامی اشخاصی که در دفعه اول جواب نداده اند قرائت میشود که اگر حاضر شده باشند رای بدهند و باینطریق هر گاه ورقه رائی باسم یکی از نمایندگان در ظرف یافت شود که در فهرست اسامی حضور او قید نشده باشد باطل میگردد.

باینطریق نه فقط جلوگیری از وکالت در رای می نماید بلکه حساب حقیقی را هم بدست میدهد زیرا ملاحظه نمودیم که تشخیص حاضرین در فرانسه مربوط باتفاق آراء هیئت رئیسه است و با یک چنین صورتی که اسامی حاضرین در آن درج میشود اتفاق آراء آن هیئت بسهولت حاصل میگردد و از عدم حضور نمایندگان هم بواسطه اینکه اسامی آنها در جریده رسمی غایب بدون اجازه ثبت میشود جلوگیری می نماید.

۱۲۰ — در ایران گفته شد ممالکی که رای با ورقه را در انتخابات ثانی قبول نموده اند زیاد نیست من جمله

فرانسه است که به تفصیل ملاحظه شد مملکت ماهم نظر باینکه بنظامنامه مجلس وکلای فرانسه تأسی نموده است این طریقه را بطوریکه در فرانسه معمول است به سه قسم قبول نموده (الف) رای علنی با اوراق (ب) اخذ رای علنی با اوراق در [illegible] (ج) رای باورقه بعد از نامیده شدن رای دهنده .

(الف) رای علنی با اورق گاهی اجباری و گاهی بر خلاف منهي است و بعضي اوقات هم اختياريست [illegible]

[illegible]

[illegible] اوراق اجباری

[illegible] اوراق اجباریست و [illegible] موارد

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] لوایح قانونی که تقاضای اجازه خارج می‌نماید

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] علنی با اوراق منهی است

۱۲۱ — [illegible]

[illegible]

نموده است که در آن اخذ رأی با اوراق مخفی میباشد و موارد مزبوره را مادهٔ ۸۶ نظامنامه به اینطریق معین می نماید

(۱) « در صورتیکه در تغییر و توضیح یکی از مواد این نظامنامه اختلافی حاصل شده و منجر بدادن رأی شود »

(۲) « هر گاه رئیس در ضمن یك نطق دو نوبت بناطق اخطار انحراف از موضوع نمود و باز ناطق مداومت نماید در دفعه سیم رئیس بتصویب مجلس میتواند ناطق را از تکلم در آن موضوع در تمام جلسه منع نماید و مجلس در اینباب بدون مباحثه بقیام وقعود رأی میدهد » (مادهٔ ۱۱۱ نظامنامه)

(۳) « هر گاه بناطق در یك جلسه دو مرتبه اخطار شود مجلس میتواند در صورت تقاضای رئیس حق نطق را در آن جلسه از او سلب نماید .

رأی که در اینباب گرفته میشود بقیام و قعود وبدون مذاکره خواهد بود » (ماده ۱۲۷ نظامنامه)

(٤) « مؤاخذه و نیز مؤاخذه با منع حضور باید بتقاضای رئیس باشد اخذ رأی بقیام و قعود خواهد بود » (مادهٔ ۱۳۲ نظامنامه) (ملاحظه شود نمرهٔ ۸۶ عدد۳)

حکمت اخذ رأی با ورقه اجباراً در موارد ثلاثه که در نمرهٔ قبل ذکر شد معلوم است زیرا برای

[illegible]

١١٢ [illegible]

[illegible]

[illegible]

١٢٢ [illegible]

« تقاضا نماید اخذ رای علنی با اوراق باید در محل نطق معمول آید »
« بشرط اینکه این تقاضا کتباً نوشته شده و امضا شده باشد »

« اسامی امضا کنندگان یک یک خوانده شده و حضور آنها »
« در مجلس معین میشود و ترتیب اخذ رای از این قرار است »
« [illegible] از آنکه یک مهره [illegible] از یکی »
« [illegible] رای خود را در ظرف رای که در »
« [illegible] است انداخته مهره دیگر را در ظرفی که در روی میز منشی »
« دست راست میباشد از دو دسته اوراق و مهرهای شبیه موافق »
« مادهٔ قبل عمل آمده و تطبیق میشود »

[illegible] با ورقه بعد از نامیده شدن رای دهند

۱۲۴ — مادهٔ ۲۰ در اینباب چنین گوید: « در موقع اخذ
« رای علنی با اوراق یا اخذ رای مخفی هر گاه خواستن اسامی »
« نمایندگان برای تحقیق حضور ثابت شود مجلس بدون مباحثه در »
« این باب رای میدهد »

« در اینصورت اسم هر یک از نمایندگان را بعکس »
« از شخصی بصدای بلند ذکر کرده و همان شخص »
« رای خود را در ظرف مخصوص میاندازد پس از ختم این عمل »
« مجدداً اسامی قرائت میشود تا آنهائیکه در دفعهٔ اول خارج اطاق »
« بودند بتوانند رای بدهند »

[illegible]

١٢٥ — [illegible]

[illegible]

١٢٦ — [illegible]

١٢٧ — [illegible]

١٢٨ — [illegible]

با مهره نمود ولی اگر ۲۰ نفر دیگر از اعضا مخالفت نمایند
در صورتیکه مجلس تصویب نمود رای مخفی والا علنی می باشد

۱۲۹ — در ایران – مادهٔ ۹۰ نظامنامه چنین گوید :
« در تمام مواقعی (۱) که اخذ رای علنی با اوراق ممکن
« یا حتمی قبول است هرگاه پانزده نفر از اعضا کتباً تقاضا کنند
« باید رای مخفی گرفته شود .
« اسامی اشخاصی که این تقاضا را میکنند در روزنامهٔ
« رسمی درج خواهد شد .

مطابق این ماده ملاحظه میشود که در هر موضوع
باستثنای چهار مورد که در نمرهٔ ۱۲۱ مذکور شد ممکن
است و کاری هم قانوناً در موقع انتخابات لازم است که

---

(۱) مادهٔ ۹۰ نظامنامه رای مخفی را در تمام مواردیکه اخذ رای
علنی با ورقه مجاز است تصویب می نماید و نظر باینکه اساساً
قانونگذار اخذ رای با ورقه را اجازه داده و فقط در چهار مورد
ظاهراً منع است که در نمرهٔ ۱۲۱ ملاحظه شد این است که
ما مملکت خود را در جزو ممالکی که اخذ رای مخفی در
تمام مطالب مجاز است بشمار می آوریم و بچهار مورد غیر مهمی
که ظاهراً قانونگذار استثنا نموده است اهمیت نمیدهیم زیرا
اکثر اتفاق می افتد که یک قاعده مستثنائی نداشته باشد و قاعدهٔ
کلی اخذ رای مخفی در تمام موارد می باشد .

[illegible]

رسمي برای این است که تقاضای انها در تحت تفتیش و تنقید
عمومی در اید و تحت تنقید از موضوع رای و موافقت یامخالفت
مجلس معلوم میشود مثلاً هرگاه موضوع رای وقبول ان چیزیست که از
مخارج و مصرفه مملکت خارج باشد و نمایندگان هر مانعی از مخالفت
[illegible]
داده شود کسانی هستند که در موضوع و قبول ان ذی نفع
و برای گذشتن امر تقاضا می نمایند که رای مخفی اتخاذ شود
تا اینکه هم خودشان و هم عدهٔ دیگری که علناً نمی
توانستند اظهار موافقت نمایند رای مخفی باعث سهولت باشد برخلاف
اگر موقعی است که نمایندگان دراظهار عقیده ازاد نباشند و در
رای مخفی موضوعی که برای مملکت مضر است تصویب شود
این مطالب میرسند که تقاضا کنندگان اشخاصی بوده اند که
گذشتن امر میل نبوده و پیشنهاد اتخاذ رای مخفی را برای
اینکه رای دهندگان در اظهار عقیده ازادباشند نموده اند این
است که درج اسامی تقاضا کنندگان و اطلاعاتی که عموم
ا حوال انها دارند مطلب را ظاهر و روشن می نماید و بملاحظه
همین انتشار نمایندگان مظنون ممکن است ملاحظه نموده چنین
تقاضائی ننمایند .

۱۲۰ — [illegible]
[illegible]

« اخذ رای مخفی بترتیبی است که در باب اخذ رای علنی با اوراق در محل نعلق ذکر شد ولی در عوض اوراق مهره های سفید و سیاه استعمال میشود مهرهٔ سفید علامت قبول و مهرهٔ سیاه علامت رد است »

« منشیان مهره های رای را در یک ظرف ریخته و بطور آشکار شماره نموده و مهره های سفید را از سیاه جدا می نمایند و از همین قرار مهره های تعینیه را می شمارند نتیجه را اوّلین منشی معین نموده و رئیس آن را اعلام میدارد »

۱۲۱ — ملاحظه نمودیم که درپارلمان ما هر گاه ۱۰ نفر از اعضا تقاضا نمایند بدون اینکه محتاج باشد که مجلس تصویب نماید در تمام مواردی که اخذ رای علنی با ورقه ممکن است میتوان رای مخفی اخذ نمود و البته باید دانست که در تمام موارد غیراز انتخابات اخذ رای مخفی اختیاریست یعنی چنانچه ۱۰ نفر انرا تقاضا ننمایند رای علنی است بعبارة اخری موکول بمیل اشخاص است نه قانونگذار ولی در مورد انتخابات رای مخفی اجباریست و میل اشخاص در آن دخالتی ندارد و مادهٔ ۹۳ در اینباب چنین گوید : « انتخاباتیکه در مجلس عمومی یا در شعبات یا در کمیسیون ها میشود باید به رای مخفی باشد »

« هر نماینده ورقه رای خودرا در پاکت سر از کذاشته »

« در ظرف اول ومهره تعیینیه را در ظرف ثانی می کذارد »

« برای استخراج اراء سه نفر بقرعه معین میشوند »

۱۳۲ — [illegible]

[illegible]

باشخاص دیکر غیر از هیئت رئیسه باشد مثلا بخواهند [illegible]

کمیسیون های مجلس را بنمایند در اینصورت مطابق [illegible]

« یکی از ظرف ها در اطاق مجاور مجلس [illegible]

[illegible]

می شود هر یك از نمایندکان ورقه رای خودرا امده دران ظرف

میاندازد بدون اینکه جلسه برای این امر معطل شود »

۱۳۳ — و این مطالب را هم [illegible]

انتخابات اشخاص خواه اینکه انتخاب مربوط بهیئت رئیسه [illegible]

کمیسیون باشد رای دهنده باید رای خودرا کتباً بدهد درصورتیکه

در موارد دیکر بطوریکه ملاحظه شد مطابق [illegible]

مهره باشد .

۱۳٤ — و نیز باید دانست که [illegible]

با ورقه و خواه با مهره برای است و [illegible]

سایر همقطاران خود [illegible]

[illegible]

رعایت و محترم شمرده در حل رای [illegible]

باشد مخالف عقل و ذوق می باشد .

(۲) ممالکی که رای مخفی محدود است

۱۳۵ — در فرانسه تا سال ۱۸۸۱ در تمام موضوعات ممکن بود رای مخفی اتخاذ شود ولی از آن سنه بعد محذوف شده و فقط در انتخابات معمول است و ملاحظه مشکلاتی که از محدود شدن رای مخفی ایجاد شده و موانعی که بعضی اوقات در اظهار عقیده پیش آمده بعضی از نمایندگان در قراری [illegible] تمام موارد و [illegible] دیگر در مواردی که [illegible] عمومیت داشته باشد تقاضای اظهار نموده اند و بعضی پیشنهادات هم شده است ولی مؤثر نگردیده است مثلا پیشنهاد ۲۲ فوریه ۱۹۰۰ راجع اینکه هر گاه ۵۰ نفر از اعضا تقاضا نمایند رای مخفی اتخاذ شود .

[illegible]

[illegible]

[illegible] در ایالات خود دارای [illegible]

[illegible]

از موارد غیر مهم در سایر موارد هر گاه [illegible]
نمایند رای مخفی [illegible]

۱۳۶ — و البته این را هم باید [illegible]
که اگر رای مخفی در یک مملکت دارای [illegible]
در ممالک دیگر هم از صفات [illegible]
در ممالکی برای اظهار رای [illegible]
موجود است البته بهتر آن است که [illegible]
علنا اظهار نماید چه از [illegible]
[illegible]
[illegible]

۱۳۷ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
اینکه غصب نموده اند با خود طرف نمایند .

۱۳۸ — در ممالکی که انتخابات [illegible]
[illegible]
آن است که تمام [illegible]
موضوعی که رای داده است مستحضر میشوند بواسطه ابتدا[illegible]

در جریده رسمی نتیجه رای و اشخاصی که در موضوع رای
موافقت کرده اند معلوم می باشد در صورتیکه در انتشار
محدود فقط اشخاص قلیلی مثلا هیئت رئیسه و شاید بعضی دیگر
از اسامی رای دهندگان مطلعند و کسان دیگر وقتی مطلع میشوند
که جداً تفتیش نمایند بالتدریج می توان گفت که چون رای
علنی است همیشه تمایل رای دهندگان بمنفع عمومی است و بواسطه
اینکه انتشار محدود است از مخالفت موکلین محلی محفوظند .

قسمت چهارم ـ در استخراج آراء

۱۳۹ — در اتخاذ رای سریع اعلام نتیجه مشکل نیست
و طولی ندارد زیرا هرگاه رای بقیام و قعود باشد شماره اجمالی
[illegible]
[illegible] آن وقتی است که بین
اکثریت و ثلث تا درجه اختلاف باشد که بمحض ملاحظه
[illegible] رای معلوم شود .

۱۴۰ — و در سایر اقسام اتخاذ رای سریع هم از قبیل
رای بدست های بلند و غیره مناسب همین قسم است ولی تاخیر
معمولا در اتخاذ رای دقیق است خصوصاً اخذ رای باورقه که
[illegible]
اینکه قانون می گوید رای دهنده موافقت و یا مخالفت خود
را در روی ورقه بنویسد هرگاه موافقت خود را روی ورقه

نوشت چیز های دیگری هم کشده بود و موجه کلمه مزاوره
و یا مخالف (۱) آن است نوشته شده باشد، بارة اخری غیر از کلمه
موافقت یا مخالفت چیز دیگری هم روی ورقه بنویسد آیا در این
موقع باید منشیان مجلس که استخراج آراء می نمایند همان کلمه موافقت
یا مخالفت اهمیت داده و تا آن درجه که مطابق قانون رفتار
شده معتبر دانسته و از بقیه که مخالف قانون است صرف نظر
نمایند و یا اینکه عدم رعایت [illegible]
رای را بمثابة باطل نمایند ؟ البته از [illegible]
[illegible]

---

(۱) [illegible]

هر گونه تاخیر و ایجاد اختلافات در موقع استخراج مستخرجین
حق ندارند بغیر از اوراقی که کلمه موافقت یا مخالفت و در
ممالکی که کلمه امتناع نیز معمول است بوراق دیگری رسمیت
داده و انهارا معتبر شناسند .

۱۲۱ — هرگاه در روی ورقه رای دهنده چیزی [illegible]
باشد و این معانی در دو موقع ممکن است اتفاق افتد

اول اینکه در آن ممالکت قانونا حق اجازه شده رای
دهنده تواند موافقت یا مخالفتی در موضوع اظهار کرده فقط
ورقه را بدون اظهار عقیده در ظرف رای بگذارد

دوم اینکه رای دهنده برای مصالح شخصی خواهد خود
را از ردیف اشخاصی که رای نداده اند خارج نماید بدون اینکه
عقیده اظهار کرده باشد

آیا اشخاصی که ورقه سفید داده اند جزو ممتنعین اشمار
می آیند یا جزو اشخاصی که در رای شرکت نکرده اند [illegible]

[illegible]

داده اند جزو دسته که شرکت نکرده محسوب میشوند ولی در ایتالی
[illegible]

[illegible]ع بواسطه تردیدست که در رد ویا در قبول دارد لازم نیست
که به ورقه سفید متوسل شود بلکه امتناع خود را بوسیله ورقه
اظهار می نماید و دراین مورد نام او جزو ممتنعین درج میگردد و نه
جزو کسانیکه در رای شرکت نکرده‌اند

۱٤۲ [illegible] در موقع آغاز رای مخفی با ورقه هم همینطور
[illegible]ت در اینصورت در مملکتی که
[illegible] رای دهنده می تواند ورقه سفید
[illegible] این حال هم هر گاه ملاحظه از
[illegible] و اکثر ملاحظه دارد
[illegible]ی مخفی است نام رای دهنده
[illegible]

[illegible] رای با مهره چون دو رنگ بیشتر نیست سفید
[illegible] رای شناخت اگر کسی اجاز است که رای
[illegible] رای دو مهره را درظرف بیندازد وچون
[illegible] رای مخفی است البته نام او
[illegible].

۱٤۳ [illegible]
[illegible]
[illegible]ست که اسم نماینده در روی [illegible]
است ورقه سفید علامت قبول و ورقه آبی علامت رد است ، بنابر

این بر حسب قانون رای دهندگان فقط [illegible]
[illegible]
هستند که در رای شرکت نکرده‌اند و نه بترتیبی که در آلمان معمول
است شرکت کرده و امتناع خود را بوسیله دادن ورقه امتناع معلوم
[illegible]
با گذاردن کارت اسم در رای شرکت شده ولی جزو ممتنعین
محسوب شده‌اند چون کارت اسم با یکه سفید و اسم دهنده هم در آن معلوم است
در حکم ورقه رائی که مخبر میدهد نیست و رسمیت ندارد (۱)
لذا رای دهنده نه جزو موافقین حساب میشود و نه [illegible]
نه جزو مخالفین و از دادن ورقه سفید و یا کارت اسم هم نمی توان
جلوگیری کرد (ملاحظه شود نمرهٔ ۸۵)

---

(۱) در ابتدای ورود بمجلس معمول اینست بهر یک از
نمایندگان سه ورقه رای سفید و سه ورقه رای آبی که اسم نماینده
روی آن طبع شده داده می شود که همیشه با خود دارد و
در موقعی که رای با ورقه اتخاذ شده است از آنکه رای و اسم
نمایندگانی که رای داده اند ثبت شد اوراق را در روی میز
خارج از مجلس میگذارند تا هر کس ورقه خود را جستجو
کرده بردارد و نظر باینکه قبل از رای هیئت رئیسه عدهٔ حضار را
تعیین میکند بعد از اخذ رای هر گاه مجموع اوراق سفید و آبی از
عدهٔ حضار کمتر باشد [illegible] کسانی هستند که در رای شرکت
نکرده و امتناع نموده اند.

۱۴۴ — در اتخاذ رای سریع ملاحظه نمودیم که گاه
اتفاق میافتد که نتیجه رای مشکوک و لازم میشود که [illegible]
تکرار یابد در اتخاذ رای با ورقه هم را اینکه نتیجه مشکوک
میشود اخذ آراء طولانی و [illegible] است که [illegible]
تمام طریقه معمولی را اتخاذ رای سریع قرار داده [illegible]
رای با ورقه برای مطالب مهمه که بیشتر [illegible]
است معمول می باشد آیا ممکن است که طریقه دیگری [illegible]
که هم مثل طریقه اتخاذ سریع جریان آراء سریع و هم مثل
اخذ رای با ورقه دقیق باشد بلی بطوریکه ملاحظه مینمائیم
ماشین رای ممکن است این دو اثر را [illegible]

در مجلس وکلای فرانسه در سال [illegible]
معمول بوده و بعد از کودتا منسوخ [illegible]

۱۴۵ — در سنه ۱۸۸۴ [illegible]
ولا طرح شد که ماشین [illegible]

[illegible]
هم که از اوراق رای معلوم میشود بنابر این [illegible] می توان
اسامی اشخاصی که در رای شرکت نکرده اند معلوم کرد .

[illegible]
[illegible]
از یك سکه توان وارد نمود و صدای ورود هر سکه در
صندوق معلوم باشد که رای دهنده نتواند دو مرتبه رای داده
و باینطریق از وکالت در رای جلوگیری شود .

برای رای علنی اسم باید در روی سکه محکوك و در
رای مخفی سکه محکوك نباشد .

رنك هر سکه برای رای مثبت و منفی معلوم باشد که
بعد از اخذ رای جدا نمودن رای مثبت و منفی طول نکشد .

و وزن هر یك از سکه ها وزن مسلم و معلومی باشد که
بعد از اینکه تمام سکه های رای مثبت در ترازوی جنب
ماشین گذاشته شدند رای دهندگان بدون اینکه لازم بشماره
باشد تعیین کردند .

بدیهی است که اثر این ماشین در پارلمانهای بزرگ که
هر یك پانصد ششصد نفر عضو دارند بیشتر محسوس است تا در
پارلمانهای کوچك تا این حال معلوم نیست بچه ملاحظه این
تقریبات راجع بماشین رای در فرانسه معمول نشده و مطابق
اطلاعات ما در هیچ یك از پارلمانهای اروپا
و امریکا اخذ رای با ماشین معمول نیست تا اینکه در بعضی
از ممالك امریکای شمالی در موقع انتخابات عمومی اخذ رای بواسطه
ماشین می باشد .

فصل چهارم

تقسیمات عمدهٔ این فصل از اینقرار است

قسمت اول — در نتیجه رای

قسمت دویم — در تغییر رای

قسمت اول - در نتیجه رای

۱٤٦ — بعد از استخراج از سه حال خارج نیست یا اینست که در موضوعی که مورد رای واقع شده کلیه رای دهندگان موافقت نموده اند در اینصورت اتفاق آراست و یا اینکه بطور غیر مساوی عدهٔ موافقت و عدهٔ مخالفت نموده اند که هر یك [illegible] است دلالت بر قبول موضوع و الا دلالت بر رد آن می نماید

بالاخره یك طریقه سیمی هم هست و آن اینست که دو عدهٔ متساوی در موضوع موافقت و مخالفت نمایند که آنرا تساوی آراء گویند که ما هر یك از طرق ثلاثه را در ذیل بیان می نمائیم :

اولا — در بیان اتفاق آراء

۱٤٧ — در مجلس بزرك اتفاق آراء نادر است و در این حال هم ممکن است که بدو قسم قائل شد اتفاق آراء حضار [illegible]

محدود تر است بیشتر امکان حصول دارد تا اتفاق آراء در تمام
اعضأ حاضره باستثنای ممتنعی که ورقه رای امتناع رسمی است
در اینصورت اگر تمام حضار در رای شرکت کنند و یك
عده عقیدهٔ خود را بدون تردید اظهار نمایند باز اتفاق نیست
[illegible] که رای اعضأ حاضره اکثریت است و ورقه
رای مردد (رای امتناع) هم مرسوم نیست داده شود البته
اگر تمام اشخاص که رای بدهند عقیده مثبته یا عقیده
منفیه اظهار نمایند اتفاق از آنست و اتفاق آراء ثانیاً در رای
استنباطی حاصل میشود (ملاحظه شود نمرهٔ ۹۳)

چونکه در این طریقه لازم نیست که کسی رای بدهد
بلکه همین قدر که کسی اعتراضی ندارد اتفاق آراء استنباط میشود (۱)

ثانیاً — در تقسیم غیر متساوی (اکثریت)

(ا) در کلیات

۱۴۸ — در اکثریت حد اقل معلوم است ولی حد
معلوم نیست آخرین حد شامل نصف از رای دهندگان
علاوهٔ یك نفر می باشد مثلا اگر صد نفر رای داده اند
[illegible] که موافقت نمود اکثریت می باشد ولی برای

---

(۱) در انگلستان هر گاه در رای که بواسطه تقسیم موافقین
و مخالفین اتخاذ میشود هیچیك از اعضأ بتقسیم شروع ننمود
استنباط میشود که بواسطه اتفاق آراء از یکدیگر جدا نمیشوند

حد اکثر درجه معلوم نیست و بالاخره هر قدرهم که عدد رای دهندگان زیاد بشد باز اکثریت می گویند و قریب باتفاق هم بآن اضافه میشود .

اکثریت قریب باتفاق [illegible]

[illegible]

۱۲۹ [illegible]

[illegible]

۱۵۰ — در تصمیمات پارلمان باید تشخیص داد بین
بعضی از تصمیمات که پارلمان هر وقت بخواهد می تواند آنرا
تغییر دهد و تصمیماتی که تغییر آن ممکن نیست مگر اینکه
[illegible]
بخواهد تغییر دهد رای اعتماد بدولت است اعم از اینکه
[illegible]
[illegible] اکثریت قوی تر باشد تغییر در رای دیرتر حاصل
خواهد شد زیرا در موضوعی که اکثریت بآن علاقمند
شد رای نماینده از روی منافع شخصی نیست و عده کمی ذی نفع
در اینصورت عدول آن عده ارکان اکثریت را بزودی متزلزل
نمی نماید در صورتیکه در اکثریت ضعیف بفاصله یک هر
کدام یکی دو نفر از رای دهندگان عدول نمایند اکثریت
مقهور و مغلوب میگردد و اکثریت های زود بزود جهت تشنیه و موافقت
آنها با دولت های وقت بهترین گواه می باشد .

۱۵۱ — این را هم نباید از نظر دور داشت که در
مسائل مهمه مقنن اکثریت قوی را لازم میداند زیرا در مسائل
مهم نمی توان باکثریت ضعیف قانع شد چنانچه ممکن بود و
چرخهای پارلمان دچار وقفه نمی گردید بهتر بود که در اغلب
[illegible]
[illegible]

[illegible]
قناعت نموده اند مثلا در تغییر یك اصلی از اصول قوانین اساسی
اکثریت نصف بعلاوه یك کافی نیست و این برای این است که
[illegible]
دال است که مباحث موضوع مشکوك است و جالب نیست
بلکه بعضی از مقننین با کثریت یکمرتبه هر که ممکن
است زیاده وقت بشد قناعت نکرده و تکرار آن را لازم
میدانند مثلا مادهٔ ١٠٧ نظامنامه مجلس وکلای یونان میگوید :
« اکثریت سه ربع از کلیه نمایندگان مجلس در دو دوره
تقنینیه متوالی لازم است برای اینکه تصمیم گرفته شود
که در قسمتی از قانون اساسی تجدید نظر شود »

١٥٢ نه این است که این اکثریت قوی برای تجدید
نظر قانون اساسی لازم باشد بلکه در مسائل دیگر هم بعضی از
[illegible]
وکلای ایطالی میگوید . « برای مذاکره و تصمیم مطالب غیرفوری
که در دستور مجلس گذارده شده است باید سه ربع از اعضای مجلس
رأی بدهند »

در اسپانی بر حسب مادهٔ ٢١٢ نظامنامه سنا و ١٧٨ نظامنامه
مجلس وکلا در موقعی که قانونگذار پیش بینی نکرده وبطور فوق
[illegible]

دو ثلث رأی دهندگان باید موافق باشند

در ایران (ملاحظه شود نمرهٔ ۱۵۸ تا ۱۶۰) که مفصلاً بیان می نمائیم

(۲) در بیان اکثریت مطلق ونسبی

در کلیات از اکثریت مطلق مذاکره شد بدون اینکه از تفصیلات آن ذکری شده باشد لذا لازم است که برای توجه خاطر بعضی از قارئین مختصری از اقسام اکثریت مطلق بیان شده و بعد در اکثریت نسبی مذاکره نمائیم .

(الف) در اقسام اکثریت مطلق

۱۵۲ — [illegible]

است که در هر موقع که ان عده طاق است یکی بان اضافه نماید تا اینکه نصف ان عدد صحیح و بلا کسر باشد و بعد یکی بان افزوده میشود فرض کنیم بجای ۱۳۶ نفر قانون کذاه [illegible]

این عدد بواسطه اینکه طاق است صحیح و بلا کسر نیست می بایست یکی بان افزود که ۱۳۶ نفر بشود و بعد نصف ان هم یکی اضافه کرد تا اینکه اکثریت نصف بعلاوه یک بدست آید مذکور شد که اکثریت نصف بعلاوه یک عدد معلومی است حال باید دانست که مأخذ این عدد معلوم چیاست

قسم ب

[illegible]

معین می کنند مأخذ قرار میدهند مثلا اگر [illegible]
[illegible] یك پارلمانی را ۲۰۰ نفر معین کند باید که ۱۰۱ نفر [illegible]
آنها لا اقل رای دهنده باشند خواه اینکه تمام ۲۰۰ نفر
انتخاب شده یا نشده باشد و یا اینکه تمام منتخبین در موقع
رای حاضر باشند یا نباشند بالاخره اعتبار نامه شده [illegible]
مجلس گذشته یا نگذشته و یا مراسم حلف بجای آورده شده
یا نشده باشد.

این قسم اکثریت نظر باینکه کمتر حاصل میشود قانونگذارها
[illegible]
میشود هرگاه قانونگذار برای کلیه تصمیمات مجلس این قسم
اکثریت را حکم میکرد باید در هر تصمیمی که مجلس
اتخاذ میکنند ۶۹ نفر رای بدهند و تمام آن عده هم با آن تصمیم
موافق باشند.

معذلك ملاحظه مینمائیم که قانون اساسی [illegible]

[illegible]
از ممالك معمول میباشد وما لتی که درآنها معمول و ما میدانیم
آلمان است مطابق مادهٔ ه دنظام نامه مجلس وکلا و دول متحده شمالی
امریکا (دربعضی از موارد که قانونگذار تعیین میکند ملاحظه شود
نمرهٔ ۱۱۰) و یونان و انکلیس و اطریش
درایران — (ملاحظه شود نمرهٔ ۱۰۸ تا ۱۶۰) که بتفصیل
بیان مینمائیم .

قسم سیم

۱۵۶ — اکثریت مطلقه رای دهندکان درانجا قانونگذار
از اکثریت متوسط هم خود را تنزیل میدهد و بقسم سیمی که
اخف از اکثریت قوی و متوسط است قانع میشود زیرا در قسم
دوم که ملاحظه نمودیم که حد نصاب ۱۰۰ نفر است ۵۱ نفر
از آنها باید موافق باشند تا اکثریت مطلقه حاصل کردد خواه
اینکه تمام ۱۰۰ نفر رای داده باشند یا عدهٔ بواسطه تردید رای
نداده باشند ولی در این قسم سیم مأخذ اکثریت نصف بعلاوه یك
۱۰۰ نفر نیست هملکه نصف بعلاوه یك عدهٔ است که
رای داده اند .
فرض کنیم عده رای دهندکان ۸۰ نفر است باید ۴۱ نفر
از آنها در موضوع موافق باشند تا اکثریت مطلقه حاصل شود
[illegible]

مذاکره و حق رای میباشد حال ملاحظه می نمائیم که [illegible] ۲۶ نظامنامه هولاند یک قسم حد عالی هم [illegible] [illegible] نموده است .

۱۵۸ — [illegible]

[illegible] حضار و یا نصف بعلاوه یک عدهٔ رای دهندگان [illegible] دانست که در ایران کدام یک از این سه قسم در [illegible] [illegible]

[illegible] تعلیم ۹۹ قمر موافق [illegible]

[illegible] مادهٔ ۴۹ صراحت دارد

[illegible] مناط اعتبار است .

۱۵۹ — [illegible] مطابق مادهٔ ۲ تفسیر [illegible]

[illegible]

---

(۱) [illegible]

(۲) [illegible]

حاضر باشند و بنابراین تصمیم مجلس با اکثریت ۲۷ نفر که نصف
بعلاوه یك عده حضار است قطعی است .

۱۶۰ — ولی باید دانست که اگر اعضا حاضره در مرکز
از ۶۹ نفر که برای افتتاح مجلس لازم است تجاوز نمود آنوقت چه
صورت دارد ؟ بدیهی است که مجلس که عده قانونی اعضا آن ۱۳۶
نفر است نمی تواند در تمام مدت دوره تقنینیه با همین نصف
بعلاوه یك که برای موقع افتتاح ضرورت دارد زندگی
سیاسی خود را ادامه دهد حتماً تمام نمایندگان [illegible]
از انتخاب و قبول نمایندگی [illegible]

[illegible]

بطور خلاصه قانون گذار حد نصابی برای اخذ رای معین کرده و آن این است که هیچوقت نباید در موقع رای اعضاء حاضره در مجلس از ۲۵ نفر کمتر باشند و تصمیم مجلس هم وقتی قطعی است که نصف بعلاوه یک حضار با موضوعی که مورد رای واقع شده موافق باشد

ب) در اکثریت نسبی

۱٦۱ — در پارلمان اکثریت نسبی معمول نیست مگر در موقع [illegible] (۱) که مقصود رای دادن بر له ویا بر علیه موضوعی نیست که در آن از نصف تفریق و مازاد هر یک از [illegible] [illegible] ان دسته باشد بلکه مقصود [illegible] [illegible] ندیدا در دستجات پارلمانی [illegible] [illegible] تفرقه نیست در بعضی از ممالک [illegible] [illegible] اکثریت مطلقه را لازم دانسته ولی هرگاه در نوبت اول حاصل نشد عمل تکرار [illegible] [illegible] از ممالک ومرتبه ثالث در برخی دیگر [illegible] [illegible]

---

(۱) [illegible]

١٦٢ — در ایران — مادهٔ دویم نظامنامه مجلس شورای ملی چنین گوید: « در ابتدای دورهٔ تقنینیه در همان جلسه اول فوراً پس از تعیین رئیس سنی در مجلس علنی با کثریت تام یك رئیس و دو نایب رئیس که هر سه موقتی هستند متوالیاً انتخاب [illegible]

[illegible]

[illegible]

داده یا نداده باشند »

باید دانست که هر [illegible]

بارد او رای داده شده استثنا [illegible]

رای است مراجعه میشود (١) و بموجب مادهٔ الحاقیه نظامنامه [illegible]

[illegible]

---

(١) [illegible]

هر گاه یکی از منتخبین استعفا دهد یعنی [illegible]
شده باید تجدید انتخاب بعمل اید .

ثالثاً — در بیان تساوی آراء

۱۶۳ — مذکور شد که موضوعی که مورد رای واقع میشود ممکن است باتفاق آراء یا باکثریت آرا تصویب گردد ولی گاهی هم میشود که عده رای دهندگان دو دسته مساوی [illegible]
مخالفت نماید در چنین موقع ایا عملیاتی که شده مؤثر [illegible] نیست بعبارة اخری اتخاذ رای نتیجه دارد یا بلا نتیجه می باشد .

عقیده اول

۱٦٤ — این است که باتخاذ رای باید اثری متوجه نمود و آنرا باید بلا اثر دانست معترضین باین عقیده می گویند که این ظلمی است که در بارهٔ عدهٔ موافقین بشود درحقیقت مؤثر نبودن رای در تساوی آراء مثل این است که نفی یا اکثریت در رد موضوع حاصل شده باشد مثلاً اگر پیشنهادی در تصویب اعتباری بمجلس رسید اثر نفی منفی مجلس در اتفاق آراء و اکثریت با تساوی آراء یکی است اگر اکثریت تصویب اعتبار را رد میکند بلافاصله معلوم است که عده رای دهندگان منفی بر رای دهندگان مثبت دارند و حال انکه در تساوی آراء اگر عقیده جمعی منفی است عقیده عده دیگر

مثبت است و الا اثر گذاردن رای مثبت مثل این است که
عقیدهٔ عده منفی کافی شده و این ناشی است که در بارهٔ عده
مثبت بعمل میاید

در جواب این اعتراض گفته شده که نظر باینکه پیشنهاد
امریست جدید همان قسم که در یک دعوی اقامه دلیل با مدعی
است در تصویب یک پیشنهاد هم اقامه دلیل با اشخاصی است که
با تصویب آن موافقت دارند

بنا بر این ادله موافقین باید طوری قوی باشد که مخالفین
را مغلوب کند پس هرگاه عدهٔ موافق با عده مخالف مساوی
شد دلیل آن است که ادلهٔ موافقین برای ایجاد یک وضعیت
جدید کافی نیست و باید مطلب را مسکوت عنه گذاشت .

عقیدهٔ دوم

۱۶۵ — با یک دلایلی که اضعف از دلایل قبل است
گفت بموافقین با پیشنهاد نموده آنرا بجای اینکه مسکوت عنه
گذارده شود قبول می نماید

عقیدهٔ سیم

۱۶۶ — موضوع مجدداً تحت مذاکره در اید تا اینکه
مطلب روشن تر شده یکی از دستجات موافق یا مخالف بتواند
بر عدهٔ خود اضافه نماید و جمعی بهتر میدانند که تکرار
مذاکره و رای در همان جلسه نشود و در جلسه دیگر باشد .

عقیدهٔ چهارم

۱۶۷ — با هر دسته که رئیس موافقت کند آن دسته غالب میشود چیزیکه مخالف بیطرفی اوست علاوه نظر بآنکه رئیس غالباً مربوط بیکی از فرق یا دستجات پارلمانی است [illegible] لهذا با فرقه و با دسته خود موافقت نماید پس با هر دسته که رئیس موافق شد غالب است که بدسته دیگر شده چه دو قوهٔ متساوی هریک در جهت مخالف اثری ندارد و فقط رأی رئیس است که سبب تصمیم مجلس میگردد و او در هر دسته یا فرقه که هست بآن گروه موافقت میکند و نسبت بسایرین رعایت مساوات و عدل بعمل نمیآید و رأی رئیس بعد از تساوی آراء مثل رأئی که با دیگران موقع اتخاذ آراء میدهد نیست و همین ملاحظه در سوئیس که رئیس حق رأی دارد در موقع اتخاذ آراء او هم با سایرین رأی میدهد و چنانچه تساوی آراء حاصل شد با هر طرفی که رئیس موافقت نموده آن طرف غالب میگردد و باینطریق بیطرفی او بیشتر محفوظ است تا اینکه بعد از تساوی آراء رأی داده و یکی از طرفین بواسطهٔ رأی او غالب گردد (قانون اساسی سوئیس مادهٔ ۷۸ و ۸۲ نظامنامهٔ مجلس وکلا مادهٔ ۸٤ و نظامنامهٔ مجلس نمایندگان بلجیکا مادهٔ ۶۲)

در انگلیس در مجلس وکلا رئیس بعد از تساوی آراء رأی میدهد و برای حفظ بیطرفی اول دلایل رأی خود را اظهار

میکنند و حتی‌المقدور طوری رای میدهند که تصمیم مجلس بصورت قطعی بیاید .

[illegible]

۱۶۸ — عقیده شرح مقدس و ان قرعه می باشد [illegible] طریق که بهترین طرق است در اغلب از ممالک اروپا معمول است و نظامنامه مجلس شورای ملی هم در قسمت اخیر مادهٔ ۲ راجع بانتخاب موقتی (۱) رئیس و نواب رئیس چنین گوید : « اگر عده آراء در مورد چند نفر مساوی شد بیشتر [illegible] در مادهٔ ۱۶ که میگوید : « در صورت تساوی آراء بین دو یا چند نفر هر عده که محل حاجت باشد بحکم قرعه معین میشود » همین است

قسمت دویم ـ در تغییر رای

اولا ـ تغییر در رای صحیح پارلمان

۱۶۹ ـ [illegible] مثلا در رای بقیام و قعود اگر نتیجه مشکوک شد می توان اخذ

---

(۱) [illegible] اعتبار نامه سه ربع نمایندگان حاضر تصدیق شد می توان [illegible] هیئات رئیسه دائمی شروع نمود .

رای را تکرار کرد و این تکرار رای از این نیست که پارلمان از رای اول عدول نموده بلکه برای این است که نتیجه رای اول معلوم نیست باید تکرار شود تا معلوم گردد و اگر غیر از این بود از اعضاء مجلس سلب اطمینان میشد زیرا چه لزومی دارد که شخص عقیده اظهار کند که باجرای آن مطمئن نبوده و در پاره موارد هم برای خود ایجاد طرفیت و خصومت نماید

این مطلب در تمام ممالک معمول است باینمعنی که رای مجلس قطعی و تغییر نا پذیر است مگر در مملکت امریکای شمالی که در مجلسین بعد از اینکه رای اتخاذ شد یکی از وکلائی که جزو اکثریت است می تواند در رائی که داده شده تجدید نظر و یا توقیف اجراء آن را تقاضا نماید و تقاضا کننده باید جزو اکثریت باشد خواه اینکه اکثریت برد موضوعی رای داده باشد یا بقبول آن و این تقاضا در همان روزیکه اتخاذ رای شده تا دو روز دیگر مسموع است و پس از اینکه تقاضا قبول شد از رای صاحب اثر نیست و پیشنهاد را ممکن است بکمیسیون بفرستند تا بعد از اینکه کمیسیون نظریات خود را اظهار نمود مجدداً مذاکره و موضوع رای واقع شود و در یک پیشنهاد ممکن است چند مرتبه تجدید نظر خواست و علت اینکه حق تجدید نظر یکی از وکلای

[illegible]

[illegible]

را فاتح و صاحب حق مکتسبه میداند بنا بر این مقتضی استکه تقاضای تجدید نظر از اشخاصی که جزو دسته فاتح و صاحب حق است باشد

صرف نظر از اینکه این امتیاز اکثریت منطقی نیست اقلیت هم برای اینکه از راه قانونی نتواند نظریات خود را [illegible] نماید و با موضوعی که اکثریت امرله یا بر علیه آن رای [illegible] است مخالفت نموده تجدید نظر بخواهد یك نفر از خود را مأمور مینماید که بر خلاف عقیده جزو اکثریت رای بدهد تا اینکه بعد از فتحیت تجدید نظر یا توقیف رای بر له اقلیت هم ممکن باشد

۱۷۰ این تجدید نظر را در مجلسین امریکا نه فقط یکی از اعضائی که جزو اکثریت رای داده می تواند بخواهد بلکه قوه مجریه هم می تواند زیرا در ممالك مزبوره تجزیه قوا بصورت قطعی است بانطوریکه از نقطه نظر عدم دخالت قوه مجریه در اموریکه مربوط بقوه مقننه است وزرا نمیتوانند در مجلس مذاکره نموده و نظریاتی اظهار نمایند (۱) اینست که بعد از اخذ رای در صورتیکه اجرای آن سهل نباشد قوه مجریه که مسئول [illegible] نظریات [illegible]

لهذا رئیس جمهوری حق دارد از موقع ابلاغ قانون دوره تجدید نظر بخواهد چنانچه دفعه را [illegible]

مجلس هم تجدید نظر خواست قانون [illegible]

---

(۱) وزراء فقط در کمیته ها می توانند حاضر شوند

و در موقع تجدید نظر هم اکثر دو ثلث از اعضای محکمه در
[illegible]
[illegible] است قانون اساسی VII,2

ثانیاً — تغییر در رای فاسد پارلمان

١٧١ — انچه را که ملاحظه نمودیم در موقعی است که
[illegible]
[illegible]
که تغییر رای را بواسطه فساد رای بخواهند لذا باید تمیز داد
فسادیرا که در ماهیت رای وارد شده و فسادیرا که در صورت
رای داخل گردیده است هرگاه برای انتخابات در مجلس که
باید مطابق نظامنامه به رای مخفی باشد مجلس رای را علنی اتخاذ
نمود در اینجا فساد در صورت رای است نه در ماهیت رای
و فساد در ماهیت وقتی است که بواسطه یك سلسله از مطالب
اتخاذ رای از صورت طبیعی خارج شده و اگر خارج نشده
عوامل نامشروع در ان موثر شده باشد و درای توجه ذهن
[illegible]
[illegible]
حال رای دادن بمسائلی که مفید نیست و بت انها از رای این
باشد که بموکلین حالی نمایند که در انجام وظیفه خود داری
نمی نمایند .

(٢) اراثی که بواسطهٔ ضبط رای دهندگان اخذ شده

[illegible]

١٧٣ — [illegible]

[illegible]

[illegible]

١٧٢ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

چه ممکن است که مستخرجین سهواً رای موافق را جزو مخالفین [illegible]
[illegible] رای موافق داده باشد که دراین
[illegible] آن خطا و اصلاح نماید

۱۷۴ [illegible]

[illegible]

خاتمه

ضمیمه

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بث ۲۵ تو [illegible]

است یعنی نه نصف ساؤود [illegible]

[illegible]

[illegible]

درباب شهریه ورثه وقاء الدوله بلاتکلیف ماند ودر ۲۲ حوت ۱۳۰۰

مجدداً موضوع رأي واقع شده تصویب گردید

[illegible]

[illegible]

١٥ [illegible]

[illegible]

١٦ [illegible]

[illegible] واین جلسه مجلس پس از

[illegible] و چه در دورهٔ اجلاسیه سالیانه مس[illegible]

[illegible] شته و چهار [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

تذکر

اولاً – [illegible]

[illegible]

ثانیاً – [illegible]
از زبان اصلی بفرانسه و از فرانسه بفارسی [illegible]
ضرورت و لزوم بهتر مراجعه بمتن زبان [illegible]

ثالثاً – مطالعات ما تدارکی است [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] و [illegible]
ضرورت بهتر مراجعه بمدارك جدید است

اعداد راجع بصفحات کتاب می باشد

فهرست مندرجات

اعداد راجع بصفحات کتاب می باشد

فصل دویم

قسمت اول ـ در بیان مذاکره در لوایح قانونی و اصلاحات (۴۶)

قسمت دویم ـ در بیان حق تقدم (۵۱)

اعداد راجع بصفحات کتاب می باشد

فصل سیم

اعداد راجع بصفحات کتاب می باشد

فصل چهارم

Du même Auteur

EN FRANÇAIS

1) [illegible]

2) [illegible]

EN PERSAN

[illegible]

[illegible]

[illegible]

